

4 NAVIGEREN IN EEN VERANDERENDE WERELD

De internationale situatie verandert. Landen als China, Rusland en Iran laten zich in toenemende mate gelden in regionale en geopolitieke vraagstukken, terwijl de EU een verdere harmonisatie van het buitenlands beleid nastreeft. Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen maken dat er ook nieuwe vraagstukken als cybersecurity en duurzaamheid op de internationale agenda staan. Tegelijkertijd staan de structuren voor internationale samenwerking onder druk. De vorm en het functioneren van de EU staan ter discussie. De NAVO staat voor de vraag op welke wijze zich aan te passen aan de nieuwe veiligheidssituatie. In deze meer onzekere en snel veranderende internationale arena is het lastig 'scherp stellen'. Omgaan met deze situatie vergt helderheid over de eigen uitgangspunten en de bereidheid om bestaande instituties aan te passen aan de veranderende wereld.

4.1 Variëren binnen de Europese Unie

Ontwikkeling

- De EU en de samenwerking tussen staten binnen Europa staan onder druk. De bankencrisis, de vluchtelingenstroom, de financiële situatie in Griekenland, de discussie over een eventuele Brexit en de Oekraïne-crisis leiden tot vragen over de slagvaardigheid en de legitimiteit van Europees handelen. Verdragen die de EU sluit, zijn daarbij bovendien steeds meer onderwerp van nationaal debat. Zo is ook het voorgenomen TTIP-vrijhandelsverdrag met de VS omstreden.
- In reactie op deze ontwikkelingen wordt zowel gepleit voor het 'teruggeven' van gedelegeerde bevoegdheden aan de lidstaten als voor verdere politieke integratie en verdere centralisatie van het bestuur van de Europese Unie.

Agenda

- Om deze grensoverschrijdende vraagstukken het hoofd te bieden dienen de mogelijkheden tot institutionele variatie binnen Europa beter te worden benut en verder te worden ontwikkeld. Dat betekent variatie in de wijze waarop en de landen waarmee rond welk onderwerp wordt samengewerkt.
- Een gedifferentieerd lidmaatschap van de EU moet daarbij niet worden uitgesloten. Vormen van lidmaatschap kunnen verschillen naar gelang beleidsthematiek, structurele behoeften en aspiraties.

Gebaseerd op:

Slagvaardigheid in de Europabrede Unie

WRR-rapport 65, Sdu Uitgevers, 2004

Europe in crisis. Looking ahead from a historical perspective

Lezing E.M.H. Hirsch Ballin tijdens de WRR-lecture 2015

Lopend project **Publieke taken in de Europese Unie**

4.2 Naar een nieuwe veiligheidsstrategie

Ontwikkeling

- De veiligheidssituatie van Nederland en van Europa heeft het afgelopen decennium een ander aanzien gekregen. Er is sprake van een groeiende instabiliteit aan de oost- en zuidkant van Europa. In het oosten van Europa is voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog de territoriale integriteit van een land expliciet geschonden zonder herstel van deze situatie. Een aantal dictatoriale regimes in Noord-Afrika en in het Midden-Oosten is afgezet, maar die verandering heeft veelal geleid tot een militair-politiek machtsvacuüm en (burger)oorlogen.
- Ook mondiale problemen zoals rond voedsel, energie en klimaat leiden tot instabiliteit en internationale technologische verandering (met name rond het internet) werpen nieuwe kwetsbaarheden op.
- Interne en externe veiligheid zijn daarbij sterk verweven geraakt. Beslissingen in de binnenlandse politiek kunnen gevolgen hebben voor de buitenlandse veiligheid en vice versa (zoals in het geval van terrorisme of politieke conflicten met belangrijke handelspartners).

Agenda

- De snelle veranderingen in de internationale veiligheidssituatie vragen om een nieuwe veiligheidsstrategie. Daarbij horen consistente doelen en keuzes voor defensie met bijbehorende meerjarige financiële kaders, intensivering van de internationale samenwerking op het gebied van veiligheid en een vergrote integratie van veiligheidsbeleid in binnen- en buitenland.
- Tot een integrale veiligheidsstrategie behoort stevig preventief beleid. Daadwerkelijke militaire interventie vereist een visie op zowel de beëindiging van de interventie als de langetermijnontwikkeling van het gebied waar geïntervenieerd wordt.
- Inspelen op internationale veiligheidsvraagstukken vergt inzicht in relevante ontwikkelingen wereldwijd. De centrale uitdaging voor het beleid is dan ook het vergroten van de intelligence over de ontwikkelingen in andere landen en het adequaat organiseren van de vertegenwoordiging in die landen.

Gebaseerd op:

Aan het buitenland gehecht: Over verankering en strategie van Nederlands buitenlandbeleid

WRR-rapport 85, Amsterdam University Press, 2010

Lopend project ***Internationale veiligheid en defensie***

4.3 Cyberspace als nieuw domein in de internationale orde

Ontwikkeling

- Het beheer van het internet was lang het exclusieve domein van de ‘technische gemeenschap’, de laatste jaren bemoeien ook overheden zich met het beheer.
- Deze ontwikkeling gaat gepaard met een verschuiving van een economische blik op het internet naar een nationale veiligheidsblik en leidt tot een wijze van ingrijpen die in toenemende mate raakt aan de diepere technologische lagen van het internet.
- Delen van het internet hebben het karakter van een mondiaal publiek goed, de ‘publieke kern van het internet’. Het goed functioneren hiervan is voor iedereen van belang en alleen te behouden door gerichte samenwerking.

Agenda

- Het beschermen van de publieke kern van het internet dient onderdeel te zijn van de Nederlandse buitenlandagenda.
- Om op dit gebied een geloofwaardig buitenlands beleid te kunnen voeren dient ook bij nationale wetgeving deze publieke kern van het internet een belangrijke overweging te zijn.

Gebaseerd op:

De publieke kern van het internet: Naar een buitenlands internetbeleid

WRR-rapport 95, Amsterdam University Press, 2015

5 WAARDEGEDREVEN PUBLIEKE SECTOR

In een samenleving met personen en groepen met verschillende opvattingen, belangen en waarden heeft de overheid vier functies: Zij ordent, bijvoorbeeld door een deugdelijk burgerlijk wetboek. Zij presteert, bijvoorbeeld door zelf goederen en diensten te realiseren die een algemeen belang dienen. Zij stuurt, bijvoorbeeld door middel van belastingmaatregelen. Zij arbitreert, bijvoorbeeld door het beslechten van conflicten. Het goed vervullen van deze functies is een belangrijke voorwaarde voor een bloeiend maatschappelijk en economisch verkeer. De kunst van het besturen is om niet één van deze functies te vervullen, ten koste van een andere functie, maar om deze uiteenlopende functies – die soms verschillende dingen vragen – tegelijkertijd te vervullen.

5.1 Publieke belangen centraal

Ontwikkeling

- Het denken over de publieke sector is jarenlang gedomineerd door de 'new public management'-benadering. Daarin ligt een nadruk op scheiding tussen beleid en uitvoering, meetbare doelen en prestatieafspraken, en zijn effectiviteit en efficiëntie dominante waarden. In het verlengde hiervan is marktwerking gestimuleerd en zijn publieke diensten verzelfstandigd of geprivatiseerd. Naast overheidsfinanciering zijn eigen inkomsten voor deze instellingen belangrijker geworden.
- Effectiviteit en efficiëntie zijn ook in het publieke domein belangrijke waarden die een optimale inzet van publieke middelen mogelijk maken. Tegelijkertijd leidt een eenzijdige nadruk op deze waarden ertoe dat andere belangrijke overwegingen buiten beeld raken. In het publieke domein leidt dit tot problemen, omdat daar verschillende doelen gelijktijdig nagestreefd worden en deze liggen niet noodzakelijkerwijs in elkaars verlengde.
- In de uitvoering stuit deze benadering op diverse terreinen op praktische grenzen. De focus op meetbare indicatoren leidt regelmatig tot 'doelverschuiving' in het werk. Publieke doelen die lastig meetbaar en kwantificeerbaar zijn, verdwijnen gemakkelijk naar de achtergrond. Bovendien kan de focus op meetbare indicatoren ten koste gaan van de al aanwezige professionaliteit.

Agenda

- In de publieke sector dienen steeds de publieke belangen als expliciet uitgangspunt genomen te worden. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar bij een eenzijdige nadruk op effectiviteit en efficiëntie verdwijnt een brede oriëntatie op deze belangen naar de achtergrond.

- Meetbare indicatoren zijn belangrijke hulpmiddelen, maar kennen tegelijk duidelijke beperkingen. Zij dienen te worden gebruikt als ondersteuning van inhoudelijke doelstellingen. Voor het realiseren daarvan dienen professionals en bestuurders de verantwoordelijkheid te dragen. Het bevorderen van goed bestuur kan door te vertrouwen op professionaliteit, en die waar nodig te ondersteunen en te versterken.
- De overheid moet er alert op zijn dat de eis om meer eigen inkomsten te verwerven of marktconform te werken ten koste kan gaan van publieke doelstellingen en marktverstoring kan werken. Een aandachtspunt hierbij vormen bovendien de grote inherente verschillen in het verdienvermogen van organisaties; dit geldt in het bijzonder in de culturele sector.

Gebaseerd op:

Publieke zaken in de marktsamenleving

WRR-rapport 87, Amsterdam University Press, 2012

Vertrouwen in burgers

WRR-rapport 88, Amsterdam University Press, 2012

Toeziens op publieke belangen: Naar een verruimd perspectief op rijktoezicht

WRR-rapport 89, Amsterdam University Press, 2013

Cultuur herwaarderen

E.K. Schrijvers, A.-G. Keizer & G.B.M. Engbersen (red.)

WRR-verkenning 30, Amsterdam University Press, 2015

5.2 Burgers in beeld

Ontwikkeling

- In het beleid wordt meer verwacht van burgers. Dit geldt zowel op het gebied van zorg en welzijn – waar de overheid zich voor een deel heeft teruggetrokken – als op het gebied van duurzaamheid en leefstijl, waar gedragsverandering en andere consumentenkeuzes tot de gewenste maatschappelijke uitkomsten moeten leiden.
- Tegelijkertijd nemen burgers steeds vaker zelf initiatief. Sociale media en het internet hebben de drempel hiervoor verlaagd: medestanders en ondersteunende informatie zijn sneller gevonden. Soms nemen burgers initiatieven die aansluiten bij beleid, soms initiatieven die daar tegenin gaan.
- Hoewel deze ontwikkelingen burgers meer regie bieden, zijn er ook grenzen aan wat mensen aankunnen. Mensen zijn niet altijd de rationele beslissers die het beleid vaak veronderstelt. Daarbij vormen complexiteit van informatie en beschikbare tijd beperkende factoren voor het maken van afgewogen keuzes. Uiteraard verschilt die grens per persoon. Zo is voor mensen die afhankelijk zijn van maatschappelijke organisaties het maken van een keuze vaak maar in beperkte mate een optie.

Agenda

- Het is belangrijk dat de overheid in haar beleid uitgaat van reële vooronderstellingen over het keuzegedrag van burgers. Dit vereist het beter verankeren van deze kennis in het beleidsproces.
- De overheid moet rekening houden met het perspectief van burgers en oog hebben voor de diversiteit van hun wensen, omstandigheden en vaardigheden. Professionals die vanuit hun functie in direct contact staan met burgers, kunnen hierbij een belangrijke rol vervullen. Daarvoor moeten zij wel voldoende ruimte en ondersteuning krijgen.
- Op de gebieden waar burgers ingewikkelde afwegingen moeten maken, kan de overheid deze ondersteunen met standaardopties, toegesneden informatie of door *nudges*. Deze prikkels dienen steeds transparant te zijn.

Gebaseerd op:

Vertrouwen in burgers

WRR-rapport 88, Amsterdam University Press, 2012

Met kennis van gedrag beleid maken

WRR-rapport 92, Amsterdam University Press, 2015

Lopend project **Maatschappelijke scheidslijnen**

5.3 Verankering van publieke belangen in de semipublieke sector

Ontwikkeling

- Door een combinatie van privatisering, verzelfstandiging en het omvormen van verenigingen tot stichtingen zijn er in het veld van semipublieke dienstverlening relatief zelfstandige en grootschalige organisaties ontstaan.
- Bestuurders van deze publieke organisaties en stichtingen kunnen veel beslissingen nemen zonder noemenswaardige tegenspraak binnen de organisatie zelf of vanuit de buitenwereld.
- Met het verzelfstandigen van taken is ook de rol van het interne en externe toezicht gegroeid.

Agenda

- Externe toezichthouders dienen meer te reflecteren op de borging van publieke belangen in het veld waarop zij toezicht houden. Zij bevinden zich immers in een unieke positie om vanuit een onpartijdige houding problemen te signaleren of kansen te zien waarbij die publieke belangen in het geding zijn. Een reflectieve toezichthouder signaleert, agendeert, deelt kennis en koppelt actief terug naar politiek, bestuur en het veld.

Dit kan bijvoorbeeld door jaarlijks een ‘Staat van de sector’ op te stellen of door wetgevingsbrieven over knelpunten in beleid en wetgeving. Deze signalerende en agenderende functie vereist versterking van de onafhankelijke positionering van toezichthouders.

- Goed bestuur begint bij de interne organisatie. Als de interne checks and balances niet op orde zijn, komt het externe toezicht altijd te laat. Deze controlemechanismen zijn te versterken door bijvoorbeeld de invoering van vormen van collegiaal bestuur. Ook kunnen belanghebbende partijen zoals cliënten of werknemers een derde orgaan vormen – naast bestuur en raad van toezicht – om zo het interne weerwerk te verbeteren.

Gebaseerd op:

Toezien op publieke belangen: Naar een verruimd perspectief op rijkstoezicht

WRR-rapport 89, Amsterdam University Press, 2013

Van tweeluik naar driehoeken: Versterking van interne checks and balances bij semipublieke organisaties

WRR-rapport 91, Amsterdam University Press, 2014

Van incident naar preventie. Beperking en versterking van de relatie tussen intern en extern toezicht

A.M. Bokhorst

WRR-policy brief 3, 2015

5.4 Zorgvuldige omgang met data

Ontwikkeling

- De inzet van ICT is alomtegenwoordig, ook binnen de overheid. Dit heeft ervoor gezorgd dat zij niet langer als een eOverheid, gericht op dienstverlening en gebruikmakend van techniek, kan worden gekarakteriseerd. In de dagelijkse praktijk is een iOverheid ontstaan, gekenmerkt door informatiestromen en -netwerken die zich zowel richten op dienstverlening, als op controle en zorg.
- De exponentiële groei van de hoeveelheid beschikbare data, de ontwikkeling van nieuwe analysetechnieken en het toenemend gebruik van data uit het ene domein voor beslissingen in het andere domein, heeft geleid tot een revolutie in datagebruik die wel wordt aangeduid met ‘Big Data’.
- De toepassing van deze nieuwe technologische mogelijkheden, de verfijning van analysetechnieken en de beschikbaarheid van meer data bieden kansen voor opsporing en surveillance in het veiligheidsdomein. Tegelijkertijd kan het gebruik ervan op gespannen voet staan met rechtsstatelijke beginselen als privacy, de vrije meningsuiting en het verbod op discriminatie. Bovendien worden burgers steeds transparanter voor de overheid, terwijl de analysemethoden die overheidsorganisaties gebruiken voor burgers nauwelijks te begrijpen of zelfs te achterhalen zijn.

Agenda

- De opkomst van de iOverheid vraagt om een permanent kritische houding ten opzichte van zowel informatie als informatieprocessen, en om investeringen in procedures binnen de overheid om transparantie en verantwoording over de wijze van gegevensverwerking te verbeteren. Ook is een beredeneerde visie nodig op de vraag waar de grenzen van de informatieverzameling en -koppeling liggen.
- Het zwaartepunt in de huidige regelgeving ligt op de regulering van het verzamelen en delen van gegevens. In het Big Data-tijdperk zou juist de regulering van de fase van de analyse van gegevens en het gebruik daarvan versterkt moeten worden. Die verzwaring is noodzakelijk om te voorkomen dat het gebruik van Big Data een risico in plaats van een hulpbron voor een vrije samenleving gaat vormen. Daarbij dient de rol van de menselijke beslisser als uiteindelijk verantwoordelijke in elk geval te worden geborgd.
- Big Data vereist daarnaast een verzwaring van het toezicht, een vergroting van de transparantie van dataverwerkingsprocessen en een versterking van de positie van ngo's en burgerrechtenorganisaties in juridische procedures om besluitvorming op basis van Big Data-processen te bevragen.

Gebaseerd op:

iOverheid

WRR-rapport 86, Amsterdam University Press, 2011

Big Data in een vrije en veilige samenleving

WRR-rapport 95, Amsterdam University Press, 2016

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Buitenhof 34, Postbus 20004 2500 EA Den Haag

Tel. 070 356 46 00, e-mail: info@wrr.nl, website: www.wrr.nl

WRR
Prof.dr. A. Knottnerus
Postbus 20004
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 201700093

Den Haag, 30 maart 2017

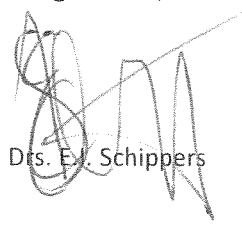
Geachte heer Knottnerus,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Dts. E. Schippers

Aan de informateur
Mevrouw drs. E.I. Schippers
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Betreft : Herstelwet zorgstelsel

Utrecht, 29 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

De afgelopen jaren is er binnen de huisartsen-beroepsgroep een breed ondersteunde beweging ontstaan genaamd Actiecomité Het Roer Moet Om. De kernpunten van de beweging zijn:

- gelijkwaardigheid tussen zorgverlener en verzekeraar;
- samenhang door samenwerking,
- meer vertrouwen in de huisarts als professional
- minder bureaucratie.

Wij hebben manifestaties georganiseerd in aanwezigheid van vertegenwoordigers van alle grote politieke partijen, de minister, de Nederlandse Zorgautoriteit, de zorgverzekeraars en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Al deze bijeenkomsten hadden als doel aandacht te vragen voor de genoemde kernpunten maar vooral om te komen tot een verandering in de dagelijkse praktijk, zeker wat betreft de enorme regeldruk en administratieve overlast in de zorg. Punten die in het gehele zorgveld uiterst actueel zijn; inmiddels is Het Roer Moet Om ook een begrip bij andere eerste- en tweedelijns beroepsgroepen en instellingen.

De afgelopen jaren zijn wij in onze activiteiten door vele partijen ondersteund waaronder VvAA. Ook de komende periode helpt deze organisatie ons met het realiseren van onze doelstellingen.

De meest recente bijeenkomst vond 21 januari 2017 plaats in Koninklijk Theater Carré waar, in aanwezigheid van 1500 zorgprofessionals, is gedebatteerd over 'Politieke Keuzes in de Zorg'. Voorafgaand aan dit debat is een breed gedragen Oproep aan de Politieke Partijen gepubliceerd die ondersteund wordt door veel prominente zorgprofessionals en bestuurders in de zorg:

- Stop het georganiseerde wantrouwen en de doorgeschooten controle van de bureaucratie voor patiënten en zorgverleners.
- Geef concreet aan wat wel en wat niet uit de publieke middelen betaald kan worden.
- Investeer in professionaliteit en opleiding in plaats van meer controle en betutteling.
- Verlaat het dogma van 'eigen-regie' als excuus voor het onvoldoende leveren van zorg aan kwetsbaren.

- Laat de zorginhoud - binnen vastgestelde kaders - aan de professionals, bouwt u aan de structuur.
- Repareer de uitvoering van de zorgwetten ZVW, WMO en WLZ.
- Realiseer de regionale samenwerking en meerjarige contracten.
- Zorg voor een structureel debat over gezondheid en zorg met de hele samenleving.

Tijdens het debat was een brede coalitie van partijen de overtuiging toegedaan dat op korte termijn de lastendruk en regelgeving met meer dan 50 procent verminderd dienen te worden. Wij vragen uw aandacht om bij de komende formatie deze stellingname te laten vastleggen in een regeerakkoord.

Door diverse vertegenwoordigers van Politieke Partijen in Carré werd er gewezen op de mogelijkheid van een Schrapwet, waarbij in een kortlopende procedure in de Tweede kamer overbodige regels geschrapt zouden kunnen worden. Van dit debat is een verslag in de vorm van een boek gemaakt, dat wij u als bijlage toesturen.

Wij realiseren ons dat de overheid een belangrijke rol heeft bij het terugdringen van de lastendruk, maar dat de 50 procent reductie van last- en regeldruk alleen bereikt kan worden als ook andere partijen, zoals de beroepsorganisaties, verzekeraars, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Nederlandse Zorgautoriteit en patiëntenorganisaties, zich committeren aan het behalen van deze doelstellingen.

Wij leveren als Actiecomité Het Roer Moet Om graag een bijdrage aan 'HOE & WAT' er geschrapt kan worden. Veel van de regelgeving betreft overbodige kwaliteitsindicatoren waarvoor zorgprofessionals zelf verantwoordelijk zijn. Wij zullen daartoe, naast bestaande contacten, speciaal een bijdrage vragen aan de professionals in de verschillende beroepsgroepen.

Met schrappen alleen zullen we er niet komen. Er zullen ook keuzes gemaakt moeten worden om optimale zorg te kunnen blijven leveren. Dat betekent andere prioriteiten stellen, verschuiving in budgetten en aanpassing van het huidige stelsel. We hebben dit eenvoudigweg 'de Herstelwet' genoemd die ingevoerd kan worden na een grondige evaluatie van het huidige zorgstelsel waaronder de drie zorgwetten ZVW, WMO en WLZ. Uiteraard zijn wij gaarne bereid deze brief mondeling toe te lichten.

Namens Actiecomité Het Roer Moet Om

Bart Meijman, huisarts,
Peter de Groof, huisarts,
Toosje Valkenburg, huisarts

Actiecomité Het Roer Moet Om
De heer B. Meijman
Postbus 8153
3503 RD. UTRECHT

Kenmerk: 201700095

Den Haag, 30 maart 2017

Geachte heer Meijman,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

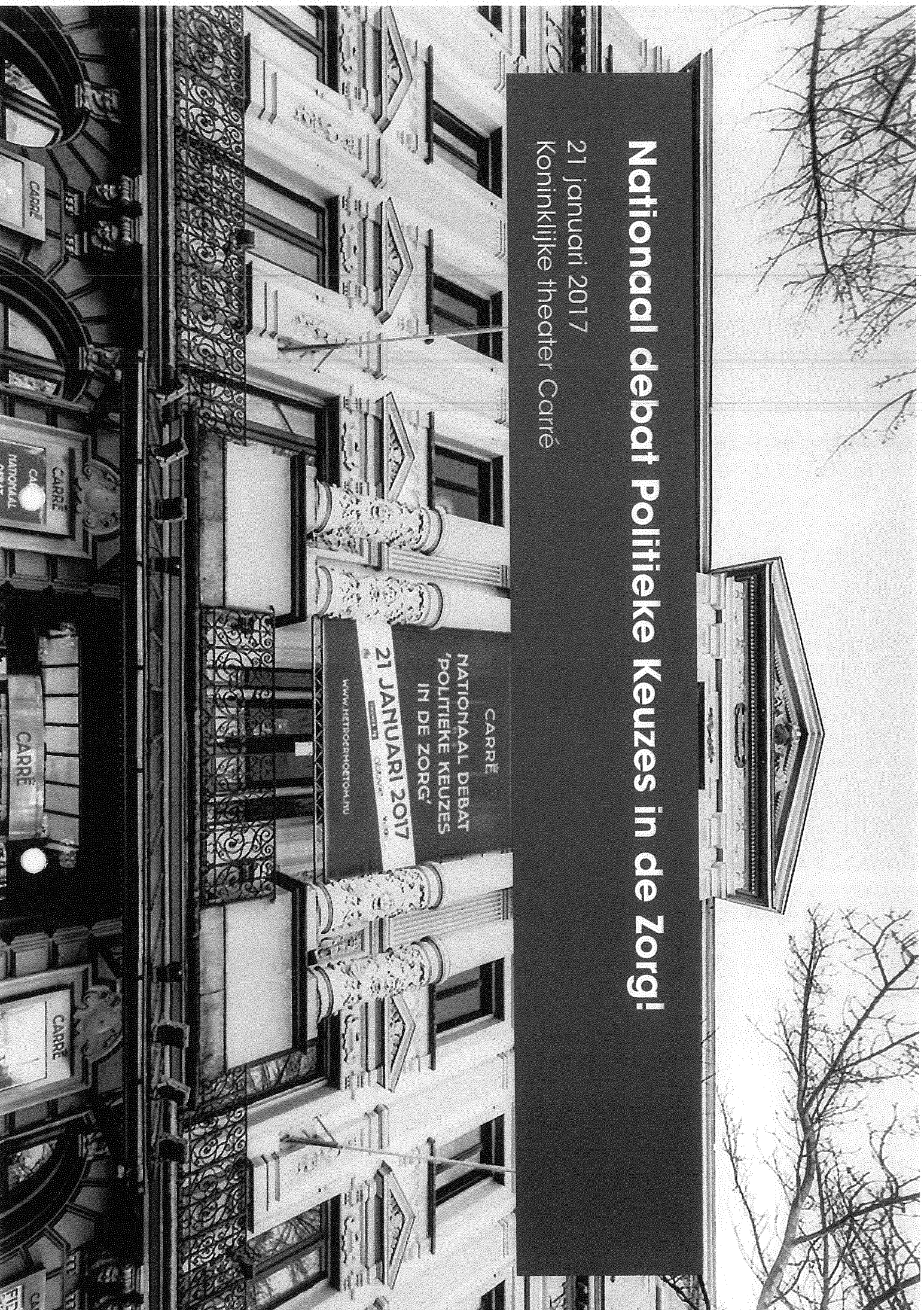
Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.J. Schippers

Nationaal debat Politieke Keuzes in de Zorg!

21 januari 2017
Koninklijke theater Carré

ՀՈԼԱՆԴԱՀԱՅ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԵԴԵՐԱՑԻԱ
FEDERATIE ARMEENSE ORGANISATIES NEDERLAND (FAON)

Adres: Weesperstraat 91 - 2574 VS Den Haag

Tel. 0704490209 of 0624272574

Website: www.faon.nl

E-mail: info@faon.nl

K.v.K. 27264382

Bijlage bij brief informateur d.d. 28 maart 2017

Comité van Aanbeveling van het

24 april Comité voor de herdenking en erkenning van de Armeense genocide.

Het **Comité van Aanbeveling** bestaat uit: (alfabetisch)

Mr. Drs. J.C. van Baalen – voorzitter delegatie VVD in het Europees Parlement

Prof. B. Bichakjian – Professor Emeritus Franse Taal en Cultuur, Radboud University Nijmegen

Prof. Dr. T. Blokland – Emeritus Hoogleraar Juridische Faculteit, Rijksuniversiteit Groningen

Prof. Dr. Antoine Bodar - RK priester, emeritus-hoogleraar Universiteit van Tilburg

Drs. H. van Bommel – Voormalig lid Tweede Kamer, SP

Drs. A.J. Boekstijn – Historicus verbonden aan de Universiteit Utrecht, voormalig lid Tweede Kamer VVD

De heer Frits Bolkestein – Voormalig leider van de VVD, voormalig lid van de EC

Prof. Dr. W.J. van der Dussen – Emeritus hoogleraar cultuurwetenschappen, Open Universiteit Nederland

L.C. van de Dijke – Voormalig lid Tweede Kamer, ChristenUnie

Mevrouw Drs. K.G. Ferrier – Voormalig lid Tweede Kamer, CDA

De heer Freek de Jonge – Cabaretier

Mevrouw Drs. F. Karimi – Voormalig lid Tweede Kamer, GroenLinks, thans voorzitter Oxfam Novib

Dr. Theo M. van Lint – Calouste Gulbenkian Professor of Armenian Studies, Oxford University

Drs. R.M. Naftaniel – Voorzitter Joods Humanitair Fonds

Dr. P. Omtzigt – Lid Tweede Kamer CDA

Dr. A.J. Plaisier – Scriba van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland, tevens lid namens de Raad van Kerken

Mr. A. Rouvoet – Voormalig lid Tweede Kamer, ChristenUnie en voormalig Minister Jeugd en Gezin

Dr. S. Rozemond – Voormalig bijzonder hoogleraar internationale betrekkingen

Drs. Paul Scheffer – Bijzonder Hoogleraar Grootstedelijke Problematiek Universiteit Amsterdam, publicist

De heer Sjoerd Sjoerdsma – Lid Tweede Kamer D66

Mr. C. van der Staaij – Fractievoorzitter SGP in Tweede Kamer

Drs. E. van Thijn – Voormalig lid Tweede Kamer, bewindspersoon PvdA, oud burgemeester van Amsterdam

Drs. J.S. Voordewind – Lid Tweede Kamer, ChristenUnie

De heer R. Zieck – Honorair Consul van de Republiek van Armenië in Nederland

Aan: Informateur Mw. E. Schippers
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag, 28 maart 2017

Betreft: Benoeming *Armeense genocide*
Holocaust- en genocide *onderwijs*

Zeer geachte Mevrouw Schippers,

In deze brief pleiten wij dringend voor een afspraak in het regeerakkoord over *benoeming van en omgang met de Armeense genocide* door de nieuwe regering (A). Vanuit zes gezichtspunten motiveren we deze stap, die een einde kan maken aan wat in veler ogen een misstand is. Blijkens het recente advies vanuit de Commissie voor Volkenrechtelijke vraagstukken is er – voor het gebruik van het woord genocide door de regering – bovendien geen enkel juridisch of ander mogelijk bezwaar aan de orde.

Tevens bevelen wij zeer aan de noodzaak en uitwerking in het akkoord vast te leggen van *Holocaust – en genocide onderwijs* (B) in brede zin in het middelbaar onderwijs, met bestaand NIOD materiaal, waarmee een basis gelegd wordt voor historisch besef van de nieuwe generatie én waakzaamheid voor nieuwe misdaden tegen de menselijkheid.

Volledigheidshalve vermelden wij, dat wij over de Armeense genocide en Armeniërs spreken, maar dat de problematiek en de oplossing even belangrijk zijn voor bevolkingsgroepen als Assyriërs / Arameeërs en Pontische Grieken, die eveneens getroffen zijn door de genocide.

A. Benoeming Armeense Genocide door de regering

Er zijn talloze gezichtspunten van waaruit het nu niet alleen hoog tijd is, maar zelfs ook een uiterst geschikt moment (nieuwe regering, volkenrechtelijk advies, relatie Turkije, noodzaak stelling nemen) om de niet-erkenning van de Armeense genocide door de Nederlandse regering en de pijnlijke discussies over erkenning voor eens en altijd af te sluiten door middel van simpele en heldere erkenning.

Het spreekt vanzelf dat de FAON een en ander graag nader toelicht, onderbouwt alsmede in overleg kan treden over impliciete en expliciete wijzen om dit standpunt bekend te maken.

De zes gezichtspunten worden hier kort aangestipt en zijn in de bijlage nader uitgewerkt

1) Voor de Armeense minderheid: Beëindigen ongelijke behandeling/boycot door regering van Armeniërs

Door de niet-erkenning liet de regering het afweten bij vele gelegenheden, zoals de 100 jaar herdenking in 2015, maar ook de wijze van formuleren en mijden van onze gemeenschap is pijnlijk; door de zg. gevoeligheid van dit onderwerp, zijn Armeense organisaties jarenlang bewust geweerd uit allerlei relevant overleg. *Dus is er veel te winnen: normalisering plaats, verhouding Armeense (e.a.) gemeenschap.*

2) Voor de Nederlandse regering: Eind maken aan gekunsteld, ongeloofwaardig, niet-Nederlands beleid

Zeer veel, naar wij veronderstellen, hebben achtereenvolgende kabinetten geworsteld met het vinden van argumenten en bewoordingen (vaak ontleend aan de Turkse politiek) om de genocide niet te benoemen, teneinde Turkije niet te mishagen (“Kwestie”, “Gebeurtenissen 2015”). Dit taboe moet, speciaal voor bewindspersonen, die eerder de genocide wel erkenden, ongemakkelijk zijn; veel Nederlanders schamen zich hiervoor. Het is temeer af te keuren hiermee als regering af te wijken van een (door minister Koenders toegegeven) internationale wetenschappelijke consensus m.b.t de genocide, en van relevante Nederlandse wetenschappers (zoals Prof Zürcher, het NIOD). De al dan niet koudwatervrees van Nederland om die wetenschappelijke consensus

zelf over te nemen, wordt door het volkenrechtelijk advies (21 maart naar de TK gezonden) weggenomen, dat geen (juridisch) bezwaar ziet voor de regering voor het gebruik van het woord genocide.

Dus is er voor Nederland veel te winnen: geloofwaardigheid, mogelijkheid passend Nederlands beleid.

3) Wat betreft "de lange arm van Turkije" politiek: Eind maken aan verkeerde invloed/chantage Turkije
Werd de "lange arm van Turkije" in het Ministerie Van Buitenlandse Zaken in deze eerder nog beargumenteerd met de wens dat men *in Turkije zelf* tot erkenning moest komen, in de huidige situatie is daar geen uitzicht op, staat Nederland met dit Turkse standpunt aan de verkeerde kant en werkt positieve krachten tegen.
Dus is er veel te winnen: positieve krachten in Turkse gemeenschap hier en Turkije worden gesteund.

4) Voor het integratiebeleid: einde "bondgenootschap" regering met ontkennende Turken

Ongetwijfeld onbedoeld, maar niet minder ernstig is dat voor veel mensen er geen verschil is tussen het niet erkennen van de regering van de genocide, en de wijze waarop veel Turkse Nederlanders daarover denken; dit verschil is ook niet duidelijk. Dit speelt het Turkse standpunt en nationalisme behoorlijk in de kaart en is zeer ongewenst. Andere meningen worden bedreigd. Men zwijgt dan maar. Dit belemmert integratie.

Dus zet erkenning genocide streep door de vermenging van Nederlandse en Turkse ontkenning en bevordert integratie Turkse gemeenschap.

5) Voor bestrijding discriminatie Armeniërs: dam opwerpen tegen ongebreidelde uitingen tegen Armeniërs
Armeniërs lijken nu vogelvrij tegen uitspraken als "Armeense leugenaars" en "Armeniërs hebben zelf hun hele leven genocide gepleegd". De niet-erkenning van de genocide speelt daar een rol in (zie ook 4), ook in de behandeling van aangiftes. Groepsbelediging van Armeniërs wegens hun ras is, via allerlei grove vormen van genocide ontkenning, mede daarom in bepaalde Turkse kringen gewoon geworden, zeker ook op internet.
Dus werpt erkenning genocide ook dam op tegen ongebreidelde en pijnlijke discriminatie Armeniërs.

6) Voor de democratie: einde aan ontlopen van de unanieme motie Rouvoet (erkenning genocide 2004)

Het niet-uitvoeren van een nog wel unanieme motie van de Tweede Kamer is een grote uitzondering en vermindert het vertrouwen in de democratie. De Tweede Kamer is immers het belangrijkste orgaan.

Dus zijn uitvoering motie Rouvoet en benoemen Armeense genocide belangrijk voor de democratie.

B. Introductie Holocaust en genocide-onderwijs in een breed kader van mensenrechten en misdaden tegen de menselijkheid op alle middelbare scholen

De lespakketten van het NIOD bieden zeer goede kaders hiervoor, die ook de gevaren voor nieuwe genociden zichtbaar maken. Ons is bekend dat ook het CIDI een dergelijke brede aanpak steunt. Het is niet uitgesloten dat psychologisch de "mogelijkheid" om de Armeense genocide te ontkennen onder bepaalde groepen (naast andere oorzaken) de ontkenning van de Holocaust mede in de hand werkt. Een totaal benadering maakt het onderwerp duidelijker. Vanuit het onderwijs blijkt overigens regelmatig belangstelling voor de Armeense genocide gezien het aantal verzoeken te helpen bij scripties en onderzoeken.

Tot slot

Ook zonder de huidige diplomatieke onmin met Turkije en de kwaadaardige uitspraken van Erdogan tegenover Nederland, zouden wij u met deze brief verzocht hebben in het regeerakkoord een afspraak te maken over het benoemen van de Armeense genocide. De ontstane situatie, waarin Turkije meer dan ook zijn ware gezicht laat zien, kan o.i. dan ook slechts als *reden temeer* worden gezien, een einde te maken aan het niet erkennen van de genocide.

Wij verzoeken u vriendelijk deze benadering aan de orde te stellen bij de partijen die ter vorming van een nieuwe regering bij u aan tafel zitten en een afspraak als gevraagd aan te bevelen.

Hoogachtend

M. Hakhverdian

Voorzitter FAON

I. Drost

24 april Comité - FAON

Punt A.

Ad 1) Voor de Armeense minderheid – Eind maken aan de ongelijke behandeling/boycot van de Armeniërs

Niet onderschat moet worden hoe de Armeense gemeenschap geleden heeft en lijdt onder de wijze waarop achtereenvolgende Nederlandse regeringen gemeend hebben met de Armeense genocide te moeten omgaan. Niet alleen de gekunstelde niet-benoeming ("kwestie", "gebeurtenissen 1915") maar ook de afwezigheid bij de jaarlijkse herdenking op 24 april is pijnlijk. Het dieptepunt was de afwezigheid van enig bewindspersoon bij de 100 jaar herdenking van de genocide in 2015 in Nederland en in Armenië. Niet alleen toen, maar ook bij uitnodigingen voor de jaarlijkse, de grote 90 jaar herdenking en talloze andere evenementen als concerten, werd tot onze teleurstelling stelselmatig negatief gereageerd. Internationaal gezien was de aandacht van de Nederlandse regering bij bijv. de 100 jaar herdenking ook op het minimum.

Hoewel wij hier niet echt begrip voor konden opbrengen, hebben wij ons steeds correct maar wel strijdbaar opgesteld, d.m.v. brieven, petitie's, artikelen enz. De gemeenschap, 20.000 tot 30.000 man groot, heeft (mede op ons aandringen) de afgelopen jaren veel zelfbeheersing moeten opbrengen. Als men spreekt over de gevoeligheid van dit onderwerp, wordt vreemd genoeg meestal gedacht aan Turkije, maar tenslotte is het onderwerp in de allereerste plaats gevoelig voor de Armeniërs zelf, van wie het bestaan geheel is uitgewist in Turkije.

Gegeven de praktijk in vergelijkbare zaken is bij het negeren door leden van de regering van de 100 jaar herdenking sprake van ongelijke behandeling, discriminatie, en zo wordt het ook gevoeld. Als men bedenkt hoe kort voor de 100 jaar herdenking van de Armeense genocide, uitgebreid in de media te zien was hoe verschillende ministers van het kabinet Rutte, op verschillende plaatsen in de wereld en meerdere keren de Rwandese genocide (20 jaar) herdachten, wat op zich goed was, kan men zich wellicht een voorstelling maken hoe pijnlijk de onverschilligheid voelt, getoond rond de herdenking van Armeense slachtoffers. Kunnen slachtoffers door een Nederlandse regering alleen herdacht worden, als er geen ander land (NAVO bondgenoot) moeilijkheden over maakt?

Voorts hebben onverschilligheid en onzorgvuldigheid, bovenop de zaak zelf, ook een bron gevormd van onvrede.

- Eén voorbeeld: Minister Asscher sprak in zijn afwijzingbrief aan de FAON over de uitnodiging tot het bijwonen van "de 100-jarige herdenking van de kwestie van de Armeense genocide".
- Ook is het bedroevend te zien, dat Kamerleden, die als Kamerlid de genocide erkennen, maar als bewindspersoon dit plotseling moeten inslikken, hierbij steeds weer andere, meest Turkse, drogredenen aanvoerend. Hierbij toont men zich dan opeens getergd tegenover de Armeense gemeenschap en Kamerleden die erkenning expliciet vragen. Het gaat hier bijv. om de PvdA bewindspersonen Timmermans en Koenders, waarvan de laatste zelfs op de Armeense demonstratie op het Plein van 2004 georganiseerd door FAON publiekelijk de genocide had erkend.
- Onzorgvuldig is het o.i., dat de Nederlandse ministers, anders dan in andere landen, het niet lieten bij het vermijden van het woord genocide, maar ook de gebeurtenissen zelf niet durfden te benoemen, dan wel dit in Turkse bewoordingen deden, waarbij het om "Turkse en Armeense slachtoffers" gaat, een bagatellisering, die tot een van de vormen van genocide-ontkenning behoort. Dit in grote tegenstelling tot bijv. de jaarlijkse boodschap van de Amerikaanse president, die de slachtpartijen en uitroeping elk jaar duidelijk omschrijft.

Ad 2) Voor de Nederlandse regering: Eind maken aan gekunsteld, ongeloofwaardig beleid

In het zoeken naar manieren, om de genocide niet te benoemen, werden in teksten van de Nederlandse regering veelal Turkse, maar volslagen onjuiste argumenten en drogredenen teruggevonden. Voor ons, die deze Turkse uitlatingen kenden, zeer kwetsend deze als Nederlands beleid terug te zien en volgens velen een schande voor Nederland. En terecht wordt dit ook door vele Nederlanders beschimpt.

Voorbeeld: vlak voor 90 jaar herdenking trachtte Turkije de aandacht daarvan af te leiden door aankondiging: er moet gezamenlijk onderzoek gedaan worden door Armenië en Turkije om te onderzoeken "wat er is gebeurd": een nep-aankondiging, zowel omdat er geen diplomatieke betrekkingen zijn om zo iets te organiseren of contact tussen beide landen, als omdat in Turkije het benoemen van de genocide niet mogelijk is wegens artikel 301. Hoewel de International Association of Genocide Scholars meteen aangaf, dat overstelpend veel onderzoek gedaan is en alles leidt tot vaststelling van genocide, heeft Nederland jarenlang deze nep-aankondiging aangehaald in stukken.

Na de brief van de FAON van eind 2014, met deze valse argumenten in een tabel naast de feiten, en daarop-

volgende gesprekken en Kamerdebatten, is in een Kamerdebat begin 2016 ten minste toegegeven door de Minister van Buitenlandse Zaken dat er internationaal wetenschappelijk consensus bestaat, dat het om een genocide gaat. In een latere brief van 2016 zien we dit overigens weer niet terug (Kamerstukken II, 2016-2017, 34550 V, nr 6).

Ad 3) Voor bestrijding lange arm van Turkije in Nederlandse politiek: einde tegenstrijdige politiek

De controle van Turkije op alles wat Nederlandse regering ter zake zegt en dreigementen rond zaken als NAVO en economie zijn jarenlang de reden geweest voor Nederland, dat zich graag op mensenrechtenbeleid laat voorstaan, om zich in bochten te wringen ten aanzien van dit onderwerp. Lange tijd gold – ook vanuit het kandidaat lidmaatschap van Turkije – het “argument” dat de ontwikkeling en erkenning vanuit Turkije moest en zou groeien, maar al geruime tijd en afgelopen jaar speciaal is duidelijk dat de situatie daar een andere richting uitgaat. Dan is vasthouden aan het Turkse standpunt en niet erkennen en ontkennen, het **verkeerde** signaal geworden richting alle Turken in Turkije en elders, die vooruit willen en de genocide erkennen. Helderheid over het eigen, wetenschappelijk en uitvoerige onderzochte standpunt is dan noodzakelijk.

Daarmee is een loyale en geïntegreerde bevolkingsgroep van Armeniërs in dit land van tussen 20.000 en 30.000 mensen en worden Armeniërs verspreid over de wereld geschoffeerd. Ook voor vele (prominente) Nederlanders is dit een moeilijk te verdragen positie, in strijd met de Nederlandse normen en waarden (zie bijlage met het comité van aanbeveling van het FAON – 24 april Comité). Andere aangevoerde redenen, zoals dat een regering niet van juridische begrip genocide kan spreken (alleen de rechter) snijden alleen al geen hout omdat talloze andere regeringen, ook bijv. de Belgische en Franse dat blijkbaar wel kunnen.

De Adviescommissie Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) en de Extern Volkenrechtelijk adviseur hebben recent benoemd dat er geen beletselen zijn voor een regering om het woord genocide te gebruiken, welk advies ook de Armeense genocide omvat; het advies is 21 maart jl. door de minister van Buitenlandse Zaken naar de Tweede Kamer gestuurd.

Ad 4) Voor het integratiebeleid – geen steun meer aan ontkenners, maar wel aanmoedigen andersdenkenden

Het behoeft geen betoog dat het nu, meer dan ooit, nodig is zich ver te distantiëren van de Turkse nationalist die zo brutaal en openlijk met Grijsse Wolven tekens en Turkse vlaggen de straten en pleinen van Nederland bezetten en als hun, Turkse eigendom beschouwen. Turkse nationalistische organisaties rekenen zich al jaren rijk (bijv. op internet) door het Nederlandse standpunt over de genocide. Nuancering daartussen is ook moeilijk, zolang het woord genocide taboe is en ook verder besmukte taal wordt gebezigd.

De verlichte en moedige geesten in de Turkse wereld, die er ook zijn, verdienen bijval in plaats dat zij door de regering in de steek worden gelaten (doordat ook de Nederlandse regering zelf niet erkent), ten prooi aan bedreigingen. Klip en klare taal (benoeming genocide) is het enige dat hier kan helpen.

Ad 5) Voor bestrijding discriminerende taal tegen Armeniërs

Tegen deze ongebreidelde Turkse discriminatie van Armeniërs op het gebied van genocidenontkenning wordt met benoeming van de genocide in zekere zin een dam opgeworpen. Enerzijds doet de FAON waar mogelijk aangifte (demonstratie Almelo 2014, rector Islamitische Universiteit). Dit heeft recent geleid tot een veroordeling van een Turkse Nederlander wegens aanzetten tot geweld tegen Armeniërs, maar dit ging niet om genocide ontkenning. Anderzijds duurt de behandeling van aangiftes erg lang en gaat men intussen door met de uitlatingen. In alle zaken rond genocide ontkenning, zelfs in de uitspraak bij de veroordeling, wordt benadrukt dat de regering niet van genocide, maar van een kwestie spreekt. Dat is pijnlijk.

Ad 6) Voor de democratie

De vervorming van de motie Rouvoet tot het doorgeven van het bericht van de Kamer aan de Turkse regering, is sluipenderwijs binnengeslopen; ongetwijfeld is er zwaar geschut (NAVO, veiligheid) gebruikt om dit toe te laten. Inmiddels valt deze materie in het niet bij de geschut en de schofferingen van Turkse kant. Met toegeven aan deze Turkse eisen staan Nederland aan de verkeerde kant, zowel gelet op democratie als op veiligheid.

Federatie Armeense Organisatie Nederland
De heer M. Hakhverdian
Weesperstraat 91
2574 VS DEN HAAG

Kenmerk: 201700097

Den Haag, 31 maart 2017

Geachte heer Hakhverdian,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E. Schippers

Aan de Informatuur
T.a.v. Mw. E. Schippers
Binnenhof 4
2513 AA Den Haag

Werkloosheid onder ouderen en de inzet van ervaringsdeskundigen 50+

Geachte mevrouw Schippers,

Binnenkort komt er een nieuw kabinet in Nederland.

Het Platform 50plusPower, een samenwerkingsverband van 56 zelforganisaties voor werkzoekende 50+ers, vraagt uw aandacht voor het groot maatschappelijke vraagstuk van de werkloosheid onder ouderen en de inzet van de ervaringsdeskundigen van 50+ hierbij.

Uit de laatste rapportage van het Centraal Planbureau van 24 maart blijkt dat de economie gestaag blijft groeien, het begrotingsoverschot toeneemt en de werkloosheid daalt.

Citaat CPB: "Een gelijk opgaande groei van werkgelegenheid en arbeidsaanbod zorgt voor een stabiele werkloosheid van 4,7 procent".

Helaas geldt dit niet voor de oudere werkzoekenden.

Uit recente meting van het CBS blijkt dat één op de 14 werkzoekende 50+ers aan het werk komt en dat de leeftijdscategorie van 60+ nog 1,2 procent kans heeft om aan het werk te komen. Het aandeel 50+ers onder werklozen is in tien jaar tijd bijna verdubbeld. In 2006 was ruim 10% van de werklozen boven de 50 jaar. Vorig jaar lag dit percentage op 48%.

Wij vragen u een deel van de verwachte overschotten in te zetten om de arbeidsmarktpositie van ouderen sterk te verbeteren. Ook Dijsselbloem geeft aan dat is er de komende jaren naast het verlagen van de staatsschuld nog wel financiële ruimte voor het aanpakken van een aantal maatschappelijke problemen zoals de werkloosheid onder ouderen.

Er zijn inmiddels diverse maatregelen beproefd, maar tot dusverre met een zeer beperkt resultaat

- De aanpak van het UWV blijkt ook door verplichtend karakter onvoldoende. Het beleid is gericht op handhaven en sanctioneren in plaats van motiveren en stimuleren.
- Er is in een aantal sectoren (ICT, techniek, MKB) al een krapte op de arbeidsmarkt. Het ontbreekt in deze sectoren aan initiatieven voor bij- en omscholingsmogelijkheden voor oudere werkzoekenden.
- En de bekende vooroordelen bij werkgevers over de werkzoekende 50+ers zijn ondanks inzet van boegbeeld, John de Wolf hardnekkig.

Daarnaast zijn er op dit moment ruim 100 stimuleringsmaatregelen voor werkzoekenden. Een woud van regelingen die niemand allemaal kent, en die tot nu toe weinig effectief blijken te zijn.

Ons advies is: Schaf deze regelingen allemaal af en vervang deze door maximaal 10 goede efficiënte regelingen en geef daar brede bekendheid aan. De meest effectieve zijn: de No Risk polis, de Premie korting, de inmiddels afgeschafte Scholings voucher. En het schrappen van het voorgenomen besluit om scholingskosten niet meer aftrekbaar maken.

En tot slot denk bij “nieuwe” oplossingsrichtingen ook eens aan de inzet van ervaringsdeskundigen 50+.

In ons land zijn vele tientallen zelforganisaties, verenigd in Platform 50pluspower, bezig met het ondersteunen van de 50+ werkzoekenden in hun zoektocht naar werk.

Kenmerk van deze zelforganisaties is dat actieve lotgenoten elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen, deskundigheid delen en op andere creatieve wijze mogelijkheden zoeken en benutten om de kans op betaald werk te vergroten. De actieve werkzoekende 50+er neemt regie over de eigen loopbaanontwikkeling.

Groepen werken op vrijwillige basis en gemotiveerd samen in een veilige omgeving zonder dwang of het risico van een korting op de uitkering. De groepen zijn klein en voor elke werkzoekende 50+er wordt maatwerk geleverd. Dat maakt deze zelforganisaties succesvol in de uitstroom naar betaald werk.

Werkzoekenden worden niet geplaatst in de rol van passieve werkzoekenden maar nemen als ondernemende werkzoekenden zelf de regie in handen. Deze insteek draagt bij aan het zelfbewustzijn en de arbeidsfitheid van de deelnemers. Hiermee zetten zij een andere toon die zal leiden tot een positiever imago en succesvollere uitstroom naar betaald werk.

De bijgesloten factsheet van 50+power geeft inzicht in de werkwijze, aanpak en resultaten.

Wij hopen dat u het maatschappelijk vraagstuk om de arbeidsmarktpositie van ouderen te verbeteren op de formatietafel legt en dat u als nieuwe oplossingsrichting ook denkt aan de inzet van ervaringsdeskundigen van 50+.

Met vriendelijke groet,

Platform 50Pluspower

Riet Duykers, Voorzitter

Bosboom Toussaintstraat 67

3314 GB DORDRECHT

Bijlage:

Factsheet platform 50pluspower

Landelijk platform zelforganisaties voor de 50+ werkzoekende

Kenmerk van deze zelforganisaties is dat actieve 50+ werkzoekenden elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen, deskundigheid delen en op andere creatieve wijze mogelijkheden zoeken en benutten om de kans op betaald werk te vergroten. De actieve werkzoekende 50+er neemt regie over de eigen loopbaanontwikkeling.

Door de krachten te bundelen, kennis te delen en een landelijke gesprekspartner te zijn, wil 50+power aan de ene kant de politiek en de werkgevers overtuigen van de kracht van een 50+ werkzoekende en aan de andere kant een betrouwbare en veilige omgeving bieden aan de 50+ werkzoekende.

50+ power

De andere aanpak werkt

Waarom Platform 50+power?

50-plussers zonder werk komen vaak moeilijk meer aan een betaalde baan. Het aantal 50+ers dat langdurig gedwongen werkloos is blijft toenemen, ondanks economisch herstel. Velen van hen lijken in een uitzichtloze situatie terecht te zijn gekomen. Tegelijkertijd wordt de maatschappij geconfronteerd met stijgende uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen. En dat terwijl inzet van dit enorme potentieel aan ervaren talent juist een geweldige boost aan de Nederlandse economie kan geven. De 50+ers willen wel! Zij zijn zeer gemotiveerd om weer aan de slag te gaan.

Cijfers

Er zijn op dit moment ca. 198.000 werkzoekende 50+ers Dit zijn de mensen met een WW uitkering. Daarnaast zijn er nog een ca. 24.000 die een bijstand uitkering hebben of Nuggers zijn. Dan hebben we het nog niet over de mensen die na hun WW periode ZZP-er zijn geworden omdat ze dan net iets meer hebben dan de bijstand, maar amper hun hoofd boven water kunnen houden.

De werkloosheid onder de 50+ loopt verder op van 9,2% eind 2014 tot 10,7% eind 2016. Dit kost de samenleving 7,65 miljard euro per jaar.

Over 5 jaar is de helft van de beroepsbevolking 50 jaar en ouder. Geen individueel probleem maar een maatschappelijk probleem (zowel sociaal als economisch)

Voordelen van een zelforganisatie & 50+power voor de 50+ werkzoekende

- Toegankelijk en laagdrempelig.
- Persoonlijke/ individuele aandacht.
- Maatwerk en daardoor meer uitstroom.
- Betrouwbare en veilige omgeving.
- Actief blijven en worden uitgedaagd.
- Regie over de eigen loopbaanontwikkeling.
- Hulp bij het behouden van zelfbewustzijn, kracht en trots.
- Gehoord, gezien en gewaardeerd worden.
- Geen commerciële doeleinden.

Voordelen van 50+power voor de zelforganisaties

- Behartiging van de belangen.
- Gesprekspartner voor overheid, werkgevers, maatschappelijke instellingen, onderwijsinstellingen etc.
- Samenwerking en afstemming onderlinge werkzaamheden.
- Uitrollen van succesvolle trajecten/pilots.
- Verhogen van de naamsbekendheid en groter bereik 50+ werkzoekende.
- Resultaten meetbaar maken en bewaken van de kwaliteit en continuïteit.
- Het centraal toetsen / haalbaarheid van voorgesteld beleid.

Voordelen van 50+power voor beleidsmakers & beleidsbepalers (waaronder politiek en UWV)

- Zichtbaar maken van de andere en succesvolle aanpak.
- Zichtbaar maken van de kracht van de 50+ werkzoekende.
- Een vertegenwoordiging van de 50+ werkzoekende tijdens dialoogsessies.
- Korte lijnen tussen politiek, werkgevers, netwerkgroepen en werkzoekende (vv).
- Oplossingsgericht maar ook samen zoeken naar oplossingen.
- Mogelijkheden voor regionale en kleinschalige projecten
- Maakt resultaten zichtbaar en meetbaar en bewaakt de kwaliteit en continuïteit.
- Met 50+power worden de 50+ werkzoekenden gehoord.
- Het centraal toetsen / haalbaarheid van voorgesteld beleid.
- 50+power geeft gevraagd en ongevraagd advies in het belang van de 50+ werkzoekende.

Voordelen van 50+power voor de werkgevers

- Één gesprekspartner.
- Zichtbaar maken van de kracht van de 50+ werkzoekende.
- Komen in contact met gemotiveerd en ervaren personeel zonder kosten en op korte termijn.
- Samen zoeken naar oplossingen.

50+ Power
Mevrouw R. Duykers
Bosboom Toussaintstraat 67
3314 GB DORDRECHT

Kenmerk: 201700099

Den Haag, 31 maart 2017

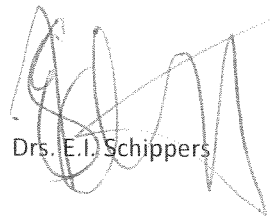
Geachte mevrouw Duykers,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.I. Schippers

201700100

Aan de Informatuur
Mw. E. Schippers
Binnenhof 4
2513 AA Den Haag

Betreft: Ouderenwerkloosheid

Apeldoorn, 28 Maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

Binnenkort komt er een nieuw kabinet in Nederland. De belangrijkste onderwerpen zijn: normen en waarden in Nederland, zorg, onderwijs, AOW-leeftijd, werk en ouderen/gepensioneerden. Wij vragen specifiek uw aandacht voor de ouderen werkloosheid. De lijsttrekkers van de politieke partijen zijn hierover uiterst terughoudend geweest. Hierdoor is dit belangrijke onderwerp onderbelicht gebleven.

De AOW-leeftijd wordt in rap tempo opgetrokken naar de 67 jaar en 3 maanden en wellicht in de toekomst nog hoger. De arbeidsparticipatie onder de ouderen neemt ook toe, maar helaas blijft de werkloosheid onder ouderen sterk onderbelicht.

Onze ervaring is dat de oudere werkzoekenden haast niet meer aan het werk komen.

Bijvoorbeeld de leeftijdscategorie van 60+ heeft conform de laatste meting van het CBS nog 1, 2% kans om aan het werk te komen. Resultaat:

1. Een belangrijk deel van de oudere werkzoekende belandt na het verstrijken van zijn WW rechten in de Bijstand / IAOW.
2. Belandt in een situatie zonder inkomen.
3. Wordt "vrijwillig gedwongen" zzp'er om er nog iets van te maken met alle consequenties die daar bij horen.

Het is voor de oudere werkzoekende een uitzichtloze situatie en een armoedeval, waardoor cynisme en boosheid toeslaan. De oudere werkzoekende wil werken, maar diepgewortelde vooroordelen maken dat onmogelijk. Dit ondanks de inzet van John de Wolf als Ambassadeur. Het werkloosheidsaandeel van de oudere werkzoekenden neemt ook nu nog toe. Het percentage ouderen binnen de langdurige werkloosheidcijfers bedraagt inmiddels 53%.

Onze ervaring is ook dat zowel de reguliere werkloosheidscijfers als de statistieken geen juist beeld geven over de werkelijke omvang van de totale werkloosheid. Ook niet over het percentage oudere werkzoekenden. Na de het doorlopen van de WW rechten verdwijnt deze groep voor een belangrijk deel uit de tellingen én uit de statistieken. De oudere werkzoekende die bv bijstand of IAOW krijgt is nog zichtbaar in toenamecijfers van bijstandsrechten.

De rest +/- 70% verdwijnt als niet uitkering gerechtigden (Nuggers) uit zowel de tellingen als de statistieken.

Deze doelgroep is echter nog onverkort werkloos. Voor het overgrote deel van deze categorie geldt een armoedeval van enorme omvang waarbij alle spaargelden, oudedagvoorzieningen en in voorkomende gevallen de eigen woning verdampen zonder dat ze daar debet aan zijn. Een financieel drama dat niet meer te repareren is in de enkele jaren tot hun pensioengerechtigde leeftijd. Ook niet wanneer men nog een baan zou vinden en zeker niet wanneer er geen baan meer wordt gevonden.

Wij hebben alle politieke partijen inmiddels vier keer benaderd met de intentie het onderwerp ouderen werkloosheid op de agenda te krijgen. De response van de politieke partijen is bedroevend. Veel van de politieke partijen reageren niet, anderen schrijven welke "voorstellen" zij de afgelopen jaren hebben gedaan om de werkloosheid te bestrijden. Zichtbaar resultaat ontbreekt, anders dan plannen met een looptijd van vier tot veertig jaar. Elke vorm van inzet op korte termijn ontbreekt dan ook in alle voorliggende partijprogramma's. Dit tekent een voorland waarin alle langdurig werkloze ouderen kort voor hun pensioengerechtigde leeftijd worden ontdaan van alle middelen die zij in hun werkzame leven hebben opgebouwd. Er zijn op dit moment ruim 100 stimuleringsmaatregelen voor werkzoekenden. Een woud van regelingen waarvan niemand ze allemaal weet. Ons advies is: Schaf deze regelingen allemaal af en vervang deze door maximaal 10 goede efficiënte regelingen en geef daar brede bekendheid aan. De meest effectieve zijn: de No Risk polis, de Premie korting, de inmiddels afgeschafte Scholings voucher. En het schrappen van het voorgenomen besluit om scholingskosten niet meer aftrekbaar maken.

Wij benaderen u, als informateur, in een poging om dit onderwerp op de agenda van het nieuwe te vormen kabinet te zetten.

De consequenties voor deze doelgroep zijn zo groot dat ze niet langer onbenoemd mogen blijven en die aanvullende inzet op korte termijn rechtvaardigen. Diverse "nieuwe" oplossingsrichtingen zijn denkbaar maar tot heden op geen enkele manier politiek bespreekbaar gebleken.

Daarnaast zouden wij het willen hebben over het UWV. Deze uitvoeringsinstantie voert kabinetsbesluiten uit, en maakt zelf nagenoeg geen beleid. Door achtereenvolgende kabinetten is sterk bezuinigd op het UWV. Dit heeft er in de praktijk toe geleid dat het UWV meer met handhaven en sanctioneren bezig is dan met motiveren en stimuleren.

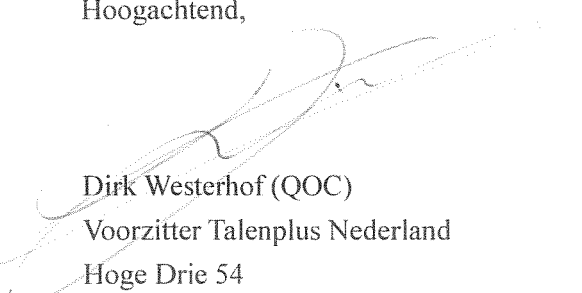
Uit de kennisbrief van maart 2017 blijkt dat er 198.792 50+ ers zijn met een WW uitkering. Uit ervaringscijfers weten wij dat ca 30 % van hen een nieuwe baan zullen vinden. 30% zal doorstromen naar de IOAW en Bijstand. 40% verdwijnt uit het zicht. En juist in deze laatste twee groepen bevinden zich de ware tragedies. Gedwongen huis verkopen, echtscheidingen en zelfdodingen komen juist daar helaas veel voor.

Ons advies aan een nieuw kabinet is dan ook om de dienstverlening van het UWV uit te breiden naar **elke** werkzoekende. En niet te stoppen aan het einde van een WW uitkering. Maar ook daarna in samenwerking met de gemeenten streven naar een uniforme dienstverlening waarin motiveren en stimuleren centraal staan voor elke werkzoekende. Onder de huidige omstandigheden kan het UWV beter worden opgegeven, en de uitkeringsfabriek overdragen aan werkgevers en werknemers organisaties. Tenslotte brengen die ook het geld voor deze uitkeringen op.

Tot Slot: Wij zijn als landelijke zelfzorgorganisatie op zoek naar manieren (zoals netwerken, adviseurs en andere beleidsbepalers) om de politiek te beïnvloeden en onze problematiek inzichtelijk en bespreekbaar te maken.

Als TalentPlus zijn wij met verschillende scenario's landelijk met 29 afdelingen actief om onze leden weerbaarder te maken en de perspectieven op werk te vergroten. Met onze manier van werken slagen wij erin om 40% van onze leden binnen 16 maanden weer naar betaald werk te begeleiden.

Hoogachtend,

Dirk Westerhof (QOC)
Voorzitter Talentplus Nederland
Hoge Drie 54
7335 AS Apeldoorn

TP TalentPlus
De heer D. Westerhof
Hoge Drie 54
7335 AS APELDOORN

Kenmerk: 201700101

Den Haag, 31 maart 2017

 Geachte heer Westerhof,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

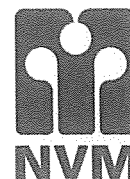
Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.J. Schippers

201700102

Drs. E.I. Schippers
P/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Nieuwegein, 22 maart 2017

Betreft: Aanbevelingen NVM ten aanzien van de vastgoedmarkt

Geachte mevrouw Schippers, *Beste Edith,*

Van de 2,1% economische groei die Nederland in 2017 zal bereiken, draagt de woningmarkt alleen al ongeveer een kwart bij. Daarnaast draagt de vastgoedmarkt in belangrijke mate bij aan het welzijn van alle Nederlanders. Doordat ze prettig kunnen wonen, in goede wijken en buurten, met voldoende voorzieningen en een prettige werkomgeving hebben.

Eenzijds vindt de NVM als vereniging voor makelaars en taxateurs dat er de komende kabinetsperiode geen ingrijpende beleidswijzigingen en verdere beperking van de leencapaciteit moet worden doorgevoerd, omdat dit een goed functionerende woningmarkt met een gezonde doorstroming in de weg staat. Na jaren van hervormingen is er nu behoefte aan rust en zekerheid.

Anderzijds heeft de NVM een ambitieuze agenda, die in grote lijnen neerkomt op maatwerk voor alle groepen Nederlanders: jong en oud, singles en gezinnen met kinderen, arm en rijk, in loondienst en zelfstandig. Op deze manier hopen we, samen met politiek, overheden en alle andere partijen die actief zijn op de vastgoedmarkt, te kunnen blijven bijdragen aan de groei van de Nederlandse economie en een vergroting van het welzijn van burgers en bedrijven.

Een gezonde vastgoedmarkt betekent dat er volop geïnvesteerd wordt in woningen, winkelgebieden, horeca, kantoren, bedrijventerreinen en de landbouw. Het betekent ook dat bedrijven en werknemers flexibel kunnen inspelen op veranderende marktomstandigheden, omdat het aanbod aansluit op de voortdurend veranderende vraag. Het vertrouwen in de woningmarkt heeft bovendien een groot effect op de consumptieve bestedingen en daarmee op onze gehele economie. Kortom, voor de toekomst van Nederland is een gezonde vastgoedmarkt van essentieel belang.

Wij vragen daarom van de partijen in het volgende kabinet:

1. Alleen gerichte en kleine hervormingen die het functioneren van de woningmarkt en het consumentenvertrouwen verder versterken.
2. Geen verdere aanscherping van de leennormen (LTV en LTI), om te voorkomen dat starters en huishoudens met een middeninkomen niet meer aan bod kunnen komen op de koopmarkt.
3. Fiscaal aftrekbaar maken van alle kosten die samenhangen met de aankoop van een woning, als compensatie voor het feit dat deze niet meer kunnen worden meegefinancierd.

4. Afschaffing van de overdrachtsbelasting bij de vereenvoudiging van het belastingstelsel.
5. Bij nieuwbouw een betere samenwerking tussen gemeenten, ontwikkelaars en makelaars, zodat er meer op maat wordt gebouwd voor de specifieke behoeften van mensen (diverse typen woningen in diverse prijsklassen).
6. Het realiseren van 80.000 woningen per jaar, met name voor starters en middeninkomens en in de steden.
7. Het overhevelen van een deel van de corporatiewoningen naar de vrije huursector, zodat het schrijnende tekort in het middenhuursegment snel wordt opgelost en er tegelijkertijd geld vrijkomt voor nieuwbouw.
8. Meer om- of nieuwbouw van woningen voor mensen met een zorgbehoefte en senioren om de vergrijzende bevolking adequaat te kunnen huisvesten.
9. Investeren in infrastructuur (wegen en ov) om krimpgebieden weer aantrekkelijk te maken als woongebied en voor betere woon- en werkverkeermogelijkheden.
10. Versterken van de onafhankelijke positie van de taxateur binnen het financiële stelsel.
11. Meer mogelijkheden voor herbestemming en transformaties in het ruimtelijke ordeningsbeleid en verruiming van de regels voor vrijkomend agrarisch vastgoed en plattelandswoningen.
12. Flexibiliseren van het winkelhuurrecht, om de ontwikkeling van winkelgebieden te faciliteren.
13. Ambitieuze, maar realistische doelstellingen ten aanzien van het verduurzamen van de bestaande bouw, met voldoende financiële instrumenten om deze transitie te stimuleren.

Ik wens u veel succes met de formatie van een nieuw kabinet en zie er naar uit bovenstaande agenda in een open constructieve dialoog met alle verantwoordelijken en betrokkenen verder gestalte te geven.

Met vriendelijke groet,

Ger Jaarsma

voorzitter Nederlandse Vereniging van Makelaars en Taxateurs in onroerende goederen NVM

NVM
De heer G. Jaarsma
Postbus 2222
3430 DC NIEUWEGEIN

Kenmerk: 201700103

Den Haag, 31 maart 2017

Geachte heer Jaarsma,

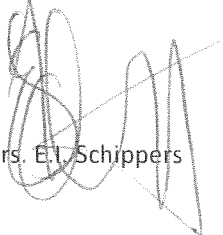
Beste Gyr,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

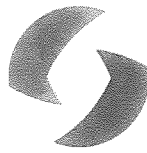
In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.T. Schippers

vereniging

novak

201700104

Belangenbehartiging voor de mkb-accountant

Koninginnegracht 5
2514 AA 's-Gravenhage

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

070-352 40 02

novak@novak.nl

www.novak.nl

KvK-nr. 60429917

IBAN: NL68RAB00300697279

BIC: RABONL2U

Btw-nr NL853907193B01

Aan de informateur mevrouw drs. E.I. Schippers
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onze referentie: N03-01

Amsterdam, 28 maart 2017

Geachte mevrouw Schippers,

In verkiezingstijd verdringen politici zich om het mkb de hemel in te prijzen. Ook in deze campagne zijn er weer veel lovende woorden aan 'de motor van de economie' gericht. Minder regels, een helder fiscaal regime en financiële impulsen om veelbelovende nieuwe bedrijven een steuntje in de rug te bieden. Daarover lijkt brede politieke consensus te bestaan.

Toch blijkt de praktijk van wet- en regelgeving na verkiezingstijd vaak weerbarstiger dan eerder in het vooruitzicht werd gesteld. Als mkb-accountants worden wij dagelijks geconfronteerd met onheldere regelingen, onmogelijke eisen en onnodige belemmeringen voor gezond ondernemen. In de afgelopen kabinetsperiode was vooral de wet DBA de spreekwoordelijke 'paarse krokodil', maar ook de perikelen rondom het pensioen in eigen beheer die talloze ondernemers slapeloze nachten bezorgde. Wij hopen van harte dat dit door een nieuw kabinet snel hersteld zal worden.

Mkb-accountants zijn de 'huisartsen' die de hartslag van de BV Nederland bewaken. Als beroepsvereniging voor mkb-accountants bepleit Novak daarom:

- een consistent, helder en toegespitst beleid om de slagkracht van het mkb te versterken;
- stimulansen om de kwaliteit van de financieel-administratieve organisatie van het mkb (beter) te borgen, bijvoorbeeld door de inzet van mkb-accountants;
- een eigen register voor mkb-accountants die mkb-bedrijven bijstaan met advies en ondersteuning rond hun financieel-administratieve organisatie met wettelijke eisen aan de opleiding, kwaliteit en beroepsuitoefening (AA-register);
- de wettelijke verplichting voor alle accountants om lid te zijn van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) beperken tot externe accountants die actief zijn bij de controle op organisaties van openbaar belang en de wettelijke accountantscontroles.

Wij zullen deze voorstellen in deze brief nader toelichten:

- Wij steunen een eigen mkb-toets

Het mkb heeft een eigen realiteit die vaak ver weg staat van grote, beursgenoteerde ondernemingen. Wij juichen het daarom toe dat kabinet en Kamer een 'mkb-toets' (samen met MKB-Nederland) hebben ingesteld. Daarmee dwingt de overheid zichzelf om bij voorgenomen wet- en regelgeving te beoordelen of dit ook voor het mkb proportioneel, haalbaar en relevant is.

- Tover geen konijnen uit de hoed

Een heldere, voorspelbare en consistente overheid is voor een gezond ondernemersklimaat onmisbaar. Mkb-ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat zij niet worden geconfronteerd met onverwachte konijnen uit de hoed van de overheid. Keuzes voor investeringen, het aannemen van personeel en/of het inrichten van hun bedrijfsprocessen hebben vaak een grote impact. Wanneer het publieke speelveld waarin mkb'ers ondernemen voortdurend verandert, leidt dat tot een afwachtende houding. Dat is slecht voor de slagkracht van de BV Nederland.

- Overheid te veel op afstand rond financieel-administratieve organisatie

Wij zien een taak voor de overheid om te zorgen voor een solide ondernemingsklimaat. Vooral nu steeds meer Nederlanders het werken in dienstverband vervuilen voor dat van de zzp'er. De onvermijdelijke flexibilisering van de arbeidsmarkt brengt nieuwe risico's met zich mee, zoals recent ook door de WRR is vastgesteld. Juist daarom verbaast het ons dat de overheid volledig op afstand blijft van de keuzes die mkb-ondernemers (waaronder zzp'ers) maken rond de inrichting en begeleiding van hun financieel-administratieve organisatie. Dat kan een ondernemer zelf doen, overlaten aan een administratiekantoor of onderbrengen bij een professioneel gekwalificeerde, aan strikte beroepsregels gebonden en door de wet erkende mkb-accountant.

- Meer eisen aan kwaliteit mkb-ondersteuners nodig

Wij bepleiten niet dat de overheid zich uitspreekt voor gedwongen winkelnering van mkb-ondernemers of zzp'ers bij een mkb-accountant. Wij zouden het wel toejuichen als de overheid meer eisen stelt aan de kwalificaties voor adviseurs en andere zakelijke dienstverleners die voor het mkb actief zijn. Een goede basis daarvoor kan het bestaande register voor Accountant-Administratieconsulent (AA) bieden. Waarom richten we dit register niet in voor alle dienstverleners die mkb'ers ondersteunen met administratie en/of advies en daarbij gebonden zijn aan bepaalde beroepsregels, onderwijs en kwaliteit? Daarmee wordt ook een duidelijk(er) onderscheid gemaakt ten opzichte van de openbare accountants die actief zijn met wettelijk verplichte controles voor Organisaties van Openbaar Belang en grotere ondernemingen, de zogeheten registeraccountants of register auditors (RA).

- NBA kijkt met bril grote kantoren naar de sector als geheel

Mkb-accountants zijn (veelal) zelf mkb-ondernemer. Ook wij zien vaak dat politieke discussies over de accountancysector vrijwel alleen gaan over issues die bij de grotere accountantskantoren spelen. Dat wordt versterkt doordat de Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants (NBA) meestal met de bril van de grote kantoren naar de sector als geheel kijkt. De eigen positie van de mkb-accountant binnen de BV Nederland verdwijnt daardoor volledig uit beeld.

- Fusie NBA is mislukt

De fusie van NIVRA en NOVAA die in 2008 werd opgestart en vanaf 1 januari 2013 een feit is, verdient wat ons betreft heroverweging. Waar deze fusie aanvankelijk bedoeld was om de verschillende 'bloedgroepen' binnen de accountancysector naar elkaar toe te laten groeien, toont de praktijk dat de verschillen alleen maar toenemen. De poging om een brug te slaan tussen de accountants in het openbare beroep (ofwel de externe accountants) en de accountants in financiële functies binnen het bedrijfsleven ('accountants in business') en overheid, is mislukt. Dat zien we bijvoorbeeld bij de beroepseedie verplicht voor alle accountants is ingevoerd en waarin de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de accountant een prominente rol speelt. De accountants die intern voor bedrijven en overheden werken, herkennen zich daar nauwelijks in.

- Steeds meer tweedeling tussen externe accountants

Ook onder de openbare accountants ontstaat in toenemende mate een tweedeling tussen de externe accountants die actief zijn voor oob's en de wettelijke controles en de externe accountants die het mkb bedienen. Waar de eersten zich opstellen als een toezichthouder op afstand, blijft de mkb-accountant vooral de belangrijkste adviseur van de mkb-ondernemer. Ook in het beroeps- en opleidingsprofiel ontstaat steeds groter onderscheid tussen de externe controlerende accountant van grote bedrijven ('assurance') en de mkb-accountant die zich primair richt op de ondersteuning van een mkb-ondernemer, meer specifiek gericht op een solide financiële administratie, professionele jaarcijfers en adequate advisering (brede beroepsprofiel).

- Wettelijk verplichting terechte prijs voor monopolie

Wij onderkennen het publieke belang dat externe accountants die zich richten op oob's en wettelijke controles gehouden zijn aan zware eisen. Ook het strikte toezicht van de AFM en de wettelijke verankering van de NBA als publieke bedrijfs- en beroepsorganisatie voor deze groep externe accountants volgt hier logisch uit. Een bij de wet verplichte inschrijving van RA's in een openbaar register is de logische prijs die zij voor hun wettelijke monopoliepositie betalen.

- NBA-register is vervuild

Maar het overgrote merendeel van de leden van de NBA – misschien wel 90% - houdt zich helemaal niet bezig met wettelijke accountantscontroles. Toch zijn zij verplicht om zich bij de NBA te melden wanneer zij zich accountant willen noemen. Dit leidt tot vervuiling van het accountantsregister die nooit door de wetgever is bedoeld.

- Wens Tweede Kamer in de wind geslagen

In antwoord op vragen van de Tweede Kamer in 2010 rond de positie van de mkb-accountant binnen de nieuwe fusieorganisatie, bezwoer de toenmalige minister van Financiën Jan-Kees de Jager dat de eigen positie van de mkb-accountant binnen de NBA geborgd zou zijn. Onder meer door een prominente vertegenwoordiging in het NBA-bestuur. Wij stellen vast dat de bezorgdheid van een groot aantal fracties toen inmiddels bewaarheid is geworden. Het eigen profiel van de mkb-accountant is binnen de NBA volledig uit beeld verdwenen. Zij zijn nog steeds wettelijk verplicht ingeschreven maar hier staat helemaal niets tegenover. Een recente poging van de NBA om iedere vertegenwoordiging van mkb-accountants binnen het bestuur te weren, is alleen door massaal protest van mkb-accountants afgewenteld. De echo van het Kamerdebat van destijds lijkt inmiddels volledig uitgedoofd.

– **Geen eerlijk speelveld voor mkb-ondersteuners**

Mkb-accountants worden in de huidige situatie oneigenlijk in hun concurrentiekracht met andere dienstverleners in de mkb-markt gehinderd. Zij dragen de lasten van een verplichte inschrijving bij een beroepsorganisatie die hun belangen negeert, zonder dat zij daar iets voor terug ontvangen.

– **Mkb-accountants beter af met eigen beroepsorganisatie**

Wij zijn ervan overtuigd dat de fusie van NIVRA en NOVAA een vergissing is geweest en de belangen van mkb-accountants beter gediend zijn met een eigen beroepsorganisatie. Een scheiding is nooit leuk, maar tegen de klippen op een gedwongen huwelijk in stand houden, is vaak een veel slechter alternatief.

– **Politieke moed nodig om koers te keren**

Wij hopen dat de Tweede Kamer en het kabinet de politieke moed hebben om de gedwongen fusie van NOVAA en NIVRA alsnog te heroverwegen. De garanties die destijds aan mkb-accountants zijn gegeven over het behoud van hun eigen positie, zijn niet waargemaakt. Maar ook vanuit maatschappelijk oogpunt is het voortbestaan van de NBA in de huidige vorm als een publiekrechtelijke organisatie waarin het grootste deel van de leden buiten het wettelijke controledomein opereert, ongewenst. Laat de NBA voortbestaan als een beroepsorganisatie voor externe accountants in het wettelijke controledomein. Accountants in andere beroepen hoeven hier niet verplicht lid van te zijn om zich toch accountant te kunnen (blijven) noemen.

– **Voor mkb-ondersteuners een eigen AA-register**

Voor externe accountants die zich richten op advies- en administratiewerkzaamheden voor het mkb bestaat een eigen AA-register. Daarmee is de kwaliteit van de dienstverlening voor het mkb zeker gesteld met eisen aan opleiding en beroepsuitoefening die op het mkb zijn toegespitst. Maatwerk dus die de mkb-toets voor ondernemer én accountant kan doorstaan! Op termijn kan Novak de rol overnemen die de NBA nu heeft maar niet waarmaakt of kan waarmaken: als specifieke beroepsorganisatie en belangenbehartiger voor alle openbare accountants die het mkb dagelijks ondersteunen met degelijk advies en een betrouwbare financiële administratie.

Wij hopen binnenkort over deze brief en onze voorstellen nader van gedachten met u te kunnen wisselen.

Met vriendelijke groeten,

Drs. M. Moling AA RA RB
Voorzitter vereniging Novak

Vereniging NOVAK
Drs. M. Moling AA RA RB
Postbus 7984
1008 AD AMSTERDAM

Kenmerk: 201700105

Den Haag, 31 maart 2017

Geachte heer Moling,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.J. Schippers

201700106

Betreft:
Bijdrage Regeerakkoord 2017 onderdelen Buitenlands beleid en Defensie

Den Haag, 29 maart 2017

Aan de informateur Drs. E.I. Schippers

Geachte Mevrouw Schippers

U staat met de vertegenwoordigers van meerdere politieke partijen voor de verantwoordelijke taak om een kabinetsbeleid te formuleren voor de komende regeerperiode.

De Nederlandse afdeling van Women's International League for Peace and Freedom (**WILPF**) bepleit een grotere rol voor vrouwen in processen van vrede, verzoening en wederopbouw.

Het commitment van staten en de internationale gemeenschap **om burgers te beschermen tegen oorlogen en ander massaal geweld** is onderhevig aan een gevoel van **onmacht**. Militaire interventies met desastreuze gevolgen en de honderdduizenden slachtoffers in Syrië zijn daar mede debet aan.

In zijn rapport van 22 juli 2016 *'Mobilizing collective action: The next decade for the Responsibility to Protect'* schetst Ban Ki-moon, secretaris-generaal van de VN, een somber beeld. Het aantal slachtoffers neemt toe door burgeroorlogen in het Midden-Oosten en Afrika. Daarnaast maken niet-overheidsactoren met een terroristisch oogmerk zoals IS, Boko Haram en Al-Shabaab veel slachtoffers en vergroten de instabiliteit in diverse landen. Het aantal vluchtelingen en ontheemden wereldwijd is in de geschiedenis van de VN nog nooit zo hoog geweest. Daartegenover staat dat de budgetten voor diplomatie en vredesmissies en voor wederopbouwprogramma's en ontwikkelingssamenwerking als gevolg van de financiële crisis van 2008 zijn afgenomen; ook in Nederland. Bovendien blijkt de verdeeldheid binnen de Veiligheidsraad een belemmering te vormen voor tijdig optreden, waardoor de internationale gemeenschap niet in een vroeg stadium kan bemiddelen om escalatie van conflicten te voorkomen.

De **principes van de Responsibility to Protect (RtoP)** worden door de meeste lidstaten van de VN onderschreven (door Nederland o.a. in de algemene vergadering van de VN in september 2016); ze behoeven verdere implementatie, met nadruk op preventie van escalatie en gebruik van geweld bij conflicten, aldus genoemd rapport. De internationale gemeenschap kan landen helpen hun verantwoordelijkheid voor bescherming van burgers waar te maken. Daarbij wordt ook gewezen op de belangrijke rol die de civil society kan spelen. Het aanpakken van grondoorzaken voor conflicten en geweld zoals discriminatie en een zwakke rechtsstaat verdienen meer prioriteit.

WILPF is van oordeel, dat een effectievere aanpak om conflicten, oorlog, massaal geweld en grote aantallen mensen op de vlucht te voorkomen, meer inspanning vereist om vrouwen te betrekken bij de preventie van conflicten, oorlog en massaal geweld, bij vredesonderhandelingen en wederopbouw. Uit een recente toespraak van António Guterres, de pas aangetreden secretaris-generaal van de VN, tijdens de bijeenkomst van de Commission on the Status of Women (CSW) op 13 maart jl blijkt, dat deze pas aangetreden secretaris-generaal van de VN deze opvatting volledig deelt.¹

Dit belang van een actieve rol van vrouwen is al sinds 2000 vastgelegd in resoluties van de Veiligheidsraad over **Women, Peace and Security (WPS)**.² Een nieuwe regering kan daaraan bijdragen door in woorden en daden de participatie van vrouwen in kwetsbare gebieden tot één van de speerpunten van haar beleid te maken. Een eerste stap daartoe is dat in het regeerakkoord bij het onderwerp **buitenlands beleid** een passage wordt opgenomen over **de inzet van het kabinet om de participatie van vrouwen bij het voorkomen van conflicten, oorlog en massaal geweld, bij vredesonderhandelingen en bij wederopbouw substantieel te vergroten**.³ Hiermee bouwt het nieuwe kabinet ook voort op de door de regering gegeven onderbouwing van een zetel voor **Nederland in de Veiligheidsraad**.⁴

Met vriendelijke groeten,

WILPF Nederland

Werkgroep Responsibility to Protect

Drs. Anke Kuiper

anke.kuiper@inter.nl.net

---

¹ We are all better off when we open doors of opportunity for women and girls: in classrooms and boardrooms, in military ranks and at peace talks, in all aspects of productive life.

This is vital to address a historic injustice that continues today. But it is also about effectiveness.

Institutions, companies, governments and organizations – including our own – those in which gender equality reflect the people they serve get better results by every measure. They are the future.

² Resoluties Veiligheidsraad 1325, 1889 en 2122.

Zie ook AIV advies nr 102 'De bescherming van burgerbevolking in gewapende conflicten, over gebaande paden en nieuwe wegen', augustus 2016, pagina 13 e.v.

³ Het Nationaal Actieplan Vrouwen, Vrede en Veiligheid (2016-2019) is een waardevol instrument van overheid en maatschappelijke organisaties om de participatie van vrouwen in vredesprocessen in conflictgebieden te bevorderen (zie TK 26150 nr. 150)

⁴ Kingdom of The Netherlands – Your partner for Peace, Justice and Development. UN Security Council Candidate 2017-2018. "The protection of civilians is a fundamental responsibility that must be implemented by all. Sexual violence in conflict should be combated. We are convinced that advancing peace and security requires the participation and leadership of women." (pag.4)

WILPF-Nederland
Mevrouw Drs. A. Kuiper
Laan van Nieuwe Oost-Indië 252
2593 CD DEN HAAG

Kenmerk: 201700107

Den Haag, 31 maart 2017

Geachte mevrouw Kuiper,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.J. Schippers

GoedeStede

gewoon goed

201700108

Aan de informateur van het nieuwe kabinet
Mevrouw drs. E.I. Schippers
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres:
Verzetslaan 141
1318 BT Almere

Postadres:
Postbus 10088
1301 AB Almere

Telefoon: 036 539 53 11
Fax: 036 533 10 44
E-mail: post@goedestede.nl
www.goedestede.nl

K.v.K. Lelystad nr. 39036239

Kenmerk: 2017.025 ADE/qs

Almere, 29 maart 2017

Geachte informateur,

De verkiezingen hebben plaatsgevonden, de kiezer heeft gekozen.

U bent aangezocht om te verkennen welke coalities mogelijk zijn en welke inhoudelijke thema's in een regeerakkoord moeten komen.

Het thema Wonen is tijdens de campagnes nauwelijks aan de orde gekomen en de Volkshuisvesting helemaal niet. Toch roepen wij u vanuit Almere op om bij de formatie van een nieuw kabinet aandacht te houden voor de Volkshuisvesting!

Op lokaal niveau maken we afspraken over wonen in Almere, maar op enkele thema's is inzet vanuit Den Haag hard nodig.

Bouwregelgeving moet meer ruimte bieden

Partijen in de bouw werken steeds efficiënter. Corporaties geven invulling aan de Nederlandse bouwweisen en duurzaamheidsambities. Zowel bij nieuwbouw als bij renovatie worden grote (energie)labelsprongen gemaakt. Wij pleiten ervoor om dit verstandig te doen; een investering in duurzaamheid moet terugverdiend kunnen worden. Het nieuwe kabinet roepen wij op om de duurzaamheidsambities op het gebied van vastgoed wel economische verantwoord te houden.

De bouwsector moet worden uitgedaagd om met innovatieve oplossingen te komen die ook nog eens duurzaam zijn. Maar dan moeten we af van de enorme regeldruk. Wij pleiten voor regelvrije bouwmogelijkheden die we lokaal kunnen afspreken. Geeft Den Haag ons die ruimte?

Wij roepen Den Haag tevens op om de duurzaamheidsambities niet alleen bij corporaties neer te leggen, maar ook bij commerciële partijen.

Van verhuurdersheffing naar investeringsfonds

Vriend en vijand zijn het erover eens; de verhuurdersheffing is een asociale belasting die de armste mensen in dit land raakt. Wij pleiten voor een sociaal betaalbaarheids- & investeringsfonds in plaats van een belasting die in de algemene middelen terecht komt. Om de volkshuisvesting op het huidige niveau te houden is dat geld over een paar jaar keihard nodig om wijken leefbaar te houden!

Bovendien; de extra investeringen zullen leiden tot meer banen en een hogere belastingopbrengst.

Betalingsproblemen voorkomen

Steeds meer huurders hebben moeite met het betalen van de huur. Houd de huurtoeslag op peil!

De incassobureaus en schuldhulpverleningsinstanties draaien overuren omdat het voor veel mensen erg ingewikkeld is om goed met geld om te gaan. Maak het mogelijk dat de huurtoeslag weer rechtstreeks aan de corporatie wordt overgemaakt. Kleine moeite, groot effect!

Passend verhuren knelt

De Woningwet staat bol van de regels. Na 1 jaar merken wij de eerste negatieve effecten; het passend toewijzen zorgt voor concentraties van minder kansrijke doelgroepen. Daarnaast zijn er nauwelijks mogelijkheden om maatwerk te bieden. Laat de woningtoewijzing aan lokale partijen over. Er is veel te winnen op het gebied van maatwerk zonder knellende regels als inkomen en huurprijs.

Bovenstaande is het resultaat van het rondetafelgesprek dat is gehouden op 10 maart jl. in de prachtige binnentuin van een van onze seniorencomplexen. Op onze uitnodiging waren wethouder Wonen van Almere, de voorzitter van Aedes, de directeur van bouwbedrijf Trebbe en onze huurdersorganisatie aanwezig.

Woningstichting GoedeStede roept u hiermee op om goede Volkshuisvesting mogelijk te blijven maken. Goed wonen regelen we lokaal, maar met een beetje hulp uit Den Haag kunnen we meer doen voor de volkshuisvesting!

Met vriendelijke groet,
Woningstichting GoedeStede,

Arjan Deutekom
Directeur / bestuurder

Woonstichting GoedeStede
De heer A. Deutekom
Postbus 10088
1301 AB ALMERE

Kenmerk: 201700109

Den Haag, 31 maart 2017

 Geachte heer Deutekom,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.L. Schippers

onderwerp
Financiële en politieke inzet Nederland
seksuele rechten en gezondheid wereldwijd

Mevrouw Edith Schippers
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Girls first

Geachte Informatuur, geachte mevrouw Schippers,

Allereerst willen we u feliciteren met uw aanstelling als informatuur na de verkiezingen van 15 maart jl.

Wij zien belangrijke overeenkomsten tussen de partijen op het beleidsterrein van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), zoals de steun voor toegang tot anticonceptie wereldwijd, de versterking van de positie van vrouwen, meisjes en LHBTI, en de bestrijding van hiv/aids. De toenemende bevolkingsgroei in Afrika was een terugkerend thema in verkiezingsdebatten en werd direct verbonden aan welvaart en migratie. De link tussen bevolkingsgroei, een sterkere positie voor vrouwen, meisjes, jongeren en LHBTI, hun keuzevrijheid en toegang tot anticonceptie is evident.

Wij pleiten daarom voor het versterken van de inzet op SRGR als prioriteit binnen het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

In 72 landen is homoseksualiteit nog altijd strafbaar. Wereldwijd hebben 225 miljoen vrouwen behoefte aan moderne anticonceptie maar hier geen toegang toe; 4 op de 10 zwangerschappen zijn ongewenst of ongepland. Zolang universele toegang tot anticonceptie en informatie er niet is heeft dit een negatief effect op scholing, economische ontwikkeling en neemt het aantal onveilige abortussen toe. De bevolking in Sub-Sahara Afrika groeit van 1,3 miljard naar 4 miljard aan het einde van deze eeuw. Dit heeft impact op economische groei, stabiliteit en migratie, terwijl keuzevrijheid en toegang tot SRGR kunnen bijdragen aan een oplossing hiervoor. We kunnen het einde van aids meemaken in 2030. Maar een belangrijke voorwaarde is dat er nú wordt geïnvesteerd.

Onder Rutte I en II is SRGR één van de prioriteiten binnen het Nederlands ontwikkelingsbeleid geweest. Wij kunnen met trots zeggen dat de uitvoering van dit beleid effectief is gebleken en dat Nederland hier een sterk track record heeft opgebouwd. Het consequent inzetten op SRGR leidt tot goede resultaten:

- 1) wereldwijd is de moedersterfte de afgelopen 25 jaar bijna gehalveerd;
- 2) het aantal mensen dat sterft aan de gevolgen van hiv/aids is sinds 2004 met 40% afgenomen;
- 3) dankzij Nederlandse ondersteuning hebben alleen al in 2015 tientallen miljoenen jongeren informatie gekregen over seksualiteit en gebruik gemaakt van seksuele gezondheidsdiensten.

Nederland staat internationaal bekend om haar leiderschap op het gebied van SRGR en is als één van de weinige donoren bereid om gericht te investeren in onderwerpen die voor andere landen gevoelig liggen. Ons land kan als geen ander een verschil maken met uitgebreide seksuele voorlichting en anticonceptie voor jongeren en ongetrouwde vrouwen, veilige abortus, het stoppen van meisjesbesnijdenis, het tegengaan van kindhuwelijken, het opkomen voor de mensenrechten van LHBTI, het bestrijden van hiv/aids en het verdedigen van seksuele en reproductieve rechten voor iedereen. De urgentie op deze

onderwerpen blijft onverminderd groot. Zeker nu de Verenigde Staten zich grotendeels terugtrekken als investeerder in gezinsplanning en er wereldwijd steeds meer conservatieve krachten actief zijn op dit gebied, is het zaak dat Nederland haar positie als gidsland op dit thema blijft waarmaken. Dat hiervoor draagvlak is in de Nederlandse samenleving is onlangs nog gebleken uit de grote publieke steun voor het *She Decides* initiatief.

Het is cruciaal dat Nederland het voortouw blijft nemen. **Daarom vragen wij u om de inzet op SRGR te versterken en als prioriteit binnen het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid te behouden.**

Met vriendelijke groet,

Louise van Doth
directeur Aidsfonds

Patricia Vermeulen
directeur Amref Flying Doctors

Zoë Nussy
directeur CHOICE

Koeh van Dijk
directeur COC

Eyeline Aendekerk
directeur dance4life

Edwin Huizing
directeur Hivos

Monique van 't Hek
directeur Plan Nederland

Jacqueline Lampe
directeur RNW Media

Ton Coenen
directeur Rutgers

Arlette Brouwer
directeur Simavi

Rutgers
De heer T. Coenen
Postbus 9022
3506 GA UTRECHT

Kenmerk: 201700111

Den Haag, 31 maart 2017

 Geachte heer Coenen,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.F. Schippers

datum
30 03 2017

referentie
1703064 ON/NV

pagina
1/1

WOMEN
INC

201700112

onderwerp
Uitbreiding vaderschapsverlof

Mevrouw Edith Schippers
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Geachte informateur, mevrouw Schippers,

Allereerst willen we u feliciteren met uw aanstelling als informateur na de verkiezingen van 15 maart jl.

Graag sturen wij u namens een 20-tal organisaties en drie wetenschappers een pleidooi voor een substantiële uitbreiding van vaderschapsverlof. In de verkiezingsprogramma's van bijna alle politieke partijen zijn plannen opgenomen voor een dergelijke uitbreiding. Sinds 15 maart jl. is hier een ruime Kamermeerderheid voor in zowel de Eerste als de Tweede Kamer. En dat is goed nieuws! Deze formatieperiode is dan ook het moment om afspraken te maken over een uitbreiding naar voldoende, gelijk, betaald en niet uitwisselbaar vaderschapsverlof. Want betrokken vaderschap draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen, de emancipatie van vrouwen, het levensgeluk van vaders en de samenleving als geheel.

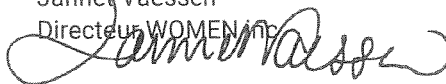
Bijgaand ontvangt u Pleidooi 'Vaderschapsverlof: nu is het moment!'

In de hoop u hiermee van dienst te zijn,

Met vriendelijke groet,

Ton Coenen
Directeur Rutgers

Jannet Vaessen
Directeur WOMEN inc

Bijlage 1: Pleidooi 'Vaderschapsverlof: nu is het moment!'

Naast deze organisaties wordt dit pleidooi ook ondersteund door de volgende wetenschappers:
 Renske Keizer, hoogleraar vaderschap, Vincent Duindam, onderzoeker zorgend vaderschap
 en Louis Tavecchio, voormalig hoogleraar pedagogiek.

Vaderschapsverlof in Nederland: nu is het moment

De uitslag van de verkiezingen stemt hoopvol. In de verkiezingsprogramma's van bijna alle politieke partijen zijn plannen opgenomen voor een substantiële uitbreiding van het vaderschapsverlof. Sinds 15 maart jl. is hier een ruime Kamermeerderheid voor in zowel de Eerste als de Tweede Kamer. En dat is goed nieuws! Deze formatieperiode is het moment om afspraken te maken over een uitbreiding naar voldoende, gelijk, betaald en niet uitwisselbaar vaderschapsverlof. Want betrokken vaderschap draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen, de emancipatie van vrouwen, het levensgeluk van vaders en de samenleving als geheel. Met uitbreiding van het verlof wint iedereen. Het draagvlak voor een substantiële uitbreiding onder Nederlanders is dan ook groot: Uit een panelonderzoek van Ipsos en Rutgers blijkt dat driekwart van de jongeren onder de 35 jaar vóór verdere uitbreiding van vaderschapsverlof is.ⁱ

Wij adviseren een betaalde verlofperiode voor vaders van drie maanden, waarmee de periode voor mannen gelijk wordt aan de verlofperiode voor moeders, waarbij gestimuleerd wordt dat mannen en vrouwen dit verlof voor een groot gedeelte na elkaar opnemen. Daarmee wordt een gelijk speelveld gecreëerd voor vaders en moeders na de geboorte van hun kind als het gaat om arbeid en zorg. De beginfase als ouder is cruciaal voor de rolverdeling op lange termijn.

Nederland loopt sterk achter in vergelijking met andere Europese landen

Vaders krijgen momenteel twee dagen betaald vaderschapsverlof en daarmee loopt Nederland sterk achter op andere Europese landen, waar vaders gemiddeld acht weken betaald verlof krijgen. Zo krijgen vaders in IJsland 13 weken verlof en in Noorwegen 12 weken.ⁱⁱ Dit is terug te zien in de scheve arbeid- en zorg verdeling: moeders besteden ruim twee keer zoveel tijd aan de zorg van kinderen en het huishouden als vaders. Dat leidt ertoe dat moeders maar liefst 2,5 keer minder uren aan betaalde arbeid besteden dan vaders (gemiddeld 16 uur versus 40 uur). Bij stellen zonder kinderen is dat verschil vele malen kleinerⁱⁱⁱ. Voor veel vrouwen (bijna de helft) is de geboorte van het eerste kind het moment waarop zij stoppen of beduidend minder gaan werken.

Vaderschapsverlof is goed voor kinderen, vaders, moeders én werkgevers

Een goede arbeid/zorg-verdeling tussen man en vrouw is cruciaal om de emancipatie verder te helpen en de economische zelfstandigheid van vrouwen van slechts 54 procent in Nederland te vergroten. De bereidheid om taken beter te verdelen, is er grotendeels al. Meer dan de helft (58 procent) van de ouders met jonge kinderen wil zorgtaken gelijk verdelen. De meesten haken echter af, omdat het salaris van de vader niet gemist kan worden. En dat terwijl 60 procent van de vaders met jonge kinderen meer tijd aan het gezin wil besteden als daar geen praktische en financiële bezwaren aan zouden kleven^{iv}.

Betrokken vaders bevorderen de ontwikkeling van kinderen

Ouderschapsverlof in het eerste jaar is van groot belang voor de (latere) gezondheid en het welzijn van jonge kinderen^v. Een veilige hechting in die periode heeft grote invloed op de ontwikkelkansen van kinderen en wordt bevorderd door de aanwezigheid van de ouders^{vi}. Door langer verlof zijn vaders als hun kind ouder wordt meer betrokken bij het opgroeien van hun kinderen, met positieve gevolgen voor hun cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. Zo hebben deze kinderen een beter zelfbeeld, betere schoolresultaten en sociaal gedrag^{vii}. Hierbij is het heel belangrijk dat ook vaders tijd alleen met hun kind doorbrengen (solo care).

Zorgende vaders zijn gelukkiger

Vaders krijgen met een uitbreiding net zoveel recht op tijd met hun baby als moeders. Dit leidt tot gelijke kansen op de hechting met het kind. Daarnaast zijn betrokken vaders lichamelijk en geestelijk gezonder dan andere vaders. Vaders met een betekenisvolle rol in het leven van hun kinderen, noemen dit één van de belangrijkste bronnen van geluk.

Vaderschapsverlof helpt vrouwen bij de terugkeer op de arbeidsmarkt

Een uitbreiding van het vaderschapsverlof creëert meer gendergelijkheid en kansen op de arbeidsmarkt voor vrouwen. Het verkleint de kans op zwangerschapsdiscriminatie (45% van de vrouwen die in de afgelopen vier jaar een kind kreeg heeft een ervaring gehad die de Commissie Gelijke Behandeling als discriminatie duidt), versterkt de economische positie van vrouwen en kan de verdeling van zorg- en huishoudelijke lasten tussen partners verbeteren^{viii}.

Werkgevers profiteren van divers en tevreden personeel

Voor werkgevers zijn er naast eventuele vervangingskosten ook voordelen, zoals kostenbesparing op ziekteverzuim, een grotere productiviteit, lagere bijdrage voor kinderopvang, minder wervingskosten door lager verloop, meer mogelijkheden voor het ontwikkelen en behouden van een divers personeelsbestand, hogere netto-omzetgroei en een hogere moraal van werknemers.

Zorg dat vaderschapsverlof voldoende, gelijk, betaald en niet-uitwisselbaar is^{ix,x}

Lang genoeg voor beide ouders: Het welzijn van het kind moet voorop staan. Naast goede voeding, verzorging en een veilige omgeving, is een gezonde hechtingsrelatie van groot belang. Het verlof moet lang genoeg zijn voor beide ouders om deze hechting met het kind te kunnen ontwikkelen.

Gelijk voor mannen en vrouwen: Met gelijk verlof krijgen mannen en vrouwen de kans om zorg en arbeid eerlijk te verdelen, wat de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt versterkt en mogelijkheden voor mannen vergroot om zorgtaken op zich te nemen.

Betaald, ook voor vaders: Het kunnen opbouwen van een band met je kind zou niet afhankelijk moeten zijn van de financiële mogelijkheden van een gezin. Onderzoeken laten zien dat financiële overwegingen een grote rol spelen in het al dan niet opnemen van verlof door vaders, omdat het inkomen van de man niet gemist kan worden.

Niet-uitwisselbaar: Flexibiliteit voor gezinnen is belangrijk, ook in de keuze voor het opnemen van verlof. Maar alleen vaderschapsverlof dat niet-uitwisselbaar is – oftewel niet te verdelen tussen ouders – kan rolpatronen doorbreken. Andere landen tonen aan dat de beoogde culturomslag uitblijft als verlof uitwisselbaar is en in dat geval vooral door vrouwen wordt opgenomen.

Garantie van baanbehoud: Het (mogelijk) opnemen van betaald verlof mag nooit reden zijn voor werkgevers om iemand te ontslaan, lager te belonen of een promotie te ontzeggen.

Stimulerende omgeving: Om er een succes van te maken, is het belangrijk dat de overheid en werkgevers vaders een stimulerende omgeving bieden om verlof op te nemen. Een combinatie met andere (kinderopvang)voorzieningen en maatregelen is nodig.

Niemand uitgesloten: Vaderschapsverlof moet beschikbaar zijn voor alle partners, ongeacht geslacht, soort arbeidscontract, samenlevingsvorm of burgerlijke staat.

Drie maanden betaald verlof tegen 70 procent salaris kost 200 miljoen euro

Het CPB schat het effect van de uitbreiding van het vaderschapsverlof op ongeveer -0,2 mld euro^{xi}. Deze investering zou op de lange termijn meer kunnen opleveren dan het kost, vanwege verwachte positieve gevolgen voor de arbeidsparticipatie van vrouwen.

Indien u nog vragen hebt:

Ody Neisingh — Rutgers (06-37302394) of Masha Trommel — WOMEN Inc. (06-16474972).

i IPSOS (2016) Ipsos Actualiteitscanner die plaats vond tussen 29 en 31 maart 2016 onder een representatieve steekproef van 1.002 Nederlanders. Zie ook <http://www.rutgers.nl/nieuws-opinie/nieuwsarchief/persbericht-grote-meerderheid-jongeren-voor-uitbreiding>
ii OECD (2016) Policy Brief Parental Leave: Where are the fathers? Men's uptake of parental leave is rising but still low.
iii Sociaal en Cultureel Planbureau voor de Statistiek (2016). Emancipator Monitor.
iv WOMEN Inc (2014). Uitkomsten onderzoek 'De verdeling van zorg voor kinderen', online publicatie.
v Rutgers (2016). Vooruit met vaderschapsverlof: 8 kritische succesfactoren voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen en optimale zorg voor kinderen
vi Rutgers (2016). Vooruit met vaderschapsverlof: 8 kritische succesfactoren voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen en optimale zorg voor kinderen
vii Rutgers (2016). Vooruit met vaderschapsverlof: 8 kritische succesfactoren voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen en optimale zorg voor kinderen.
viii WOMEN Inc. (2016) Whitepaper De winst van zorgvriendelijk werkgeverschap. Zie ook <https://www.womeninc.nl/vrijepagina-de-winst-van-zorgvriendelijk-werkgeverschap>
ix Uiteraard dient rekening gehouden te worden met verschillende vormen van gezinssamenstellingen.
x Rutgers (2016). Vooruit met vaderschapsverlof: 8 kritische succesfactoren voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen en optimale zorg voor kinderen.
xi - De uitbreiding van het betaald verlof bedraagt in de plannen van D66 maximaal twaalf weken en mag alleen in de eerste zes maanden worden opgenomen, met 70% doorbetalen van het salaris

Rutgers – Women Inc
Postbus 9022
3506 GA UTRECHT

Kenmerk: 201700113

Den Haag, 31 maart 2017

Geachte heer en/of mevrouw,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E.L. Schippers

201700114

COLLEGE VOOR
DE RECHTEN
VAN DE MENS

Aan de informateur van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
drs. E.I. Schippers
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onderwerp
Punten nieuw regeerakkoord

Datum
30 maart 2017
Ons kenmerk
2017/0025/AvD/MM/IC

Geachte mevrouw Schippers,

U heeft de opdracht gekregen een regering te formeren en samen met de betrokken partijen te komen tot een regeerakkoord. Een stabiele en rechtvaardige samenleving valt of staat met het garanderen van mensenrechten voor iedereen en het bevorderen van de naleving daarvan. Dat is goed voor zowel de sociale cohesie van de Nederlandse samenleving als voor de economie. Vanuit dit perspectief roept het College voor de Rechten van de Mens op de volgende punten een plaats te geven in een nieuw regeerakkoord.

1. Het opstellen van een nieuw Nationaal Actieplan Mensenrechten

Een Nationaal Actieplan Mensenrechten is een goed instrument om focus en zichtbaarheid te geven aan de inspanningen om mensenrechten in Nederland verder te verbeteren. Daarbij kan geleerd worden van de ervaringen met het eerste Nationaal Actieplan mensenrechten. Het nieuwe plan mag concretere doelstellingen bevatten en samenhang brengen in de verschillende deelplannen die er zijn en mogelijk nog komen. Denk aan het Actieplan Arbeidsmarkt-discriminatie en het Actieplan Zwangerschapsdiscriminatie. Het College verleent graag medewerking aan de totstandkoming van een nieuw Nationaal Actieplan Mensenrechten.

2. Hoogste prioriteit voor bestrijding van arbeidsmarktdiscriminatie

Vele onderzoeken laten zien dat discriminatie op de arbeidsmarkt nog steeds een belangrijk probleem is. Het College krijgt veelvuldig signalen en meldingen binnen waaruit blijkt dat de toegang tot de arbeidsmarkt belemmerd wordt door persoonskenmerken als leeftijd, beperking, geslacht, seksuele voorkeur, afkomst/ethniciteit en godsdienst/levensovertuiging. De meldingen op het gebied

van afkomst en godsdienst zijn afgelopen jaar zelfs verdubbeld. Arbeidsdeelname is een belangrijke sleutel tot integratie en het voorkomen van armoede. Het systematisch opsporen en voorkomen van alle vormen van discriminatie dient daarom in het regeringsbeleid de hoogste prioriteit te krijgen.

3. Inbedding van mensenrechteneducatie in het funderend onderwijs

Structureel aandacht voor mensenrechten in het onderwijs draagt bij aan bewustwording en het voorkomen van problemen zoals discriminatie. Maar het biedt ook de kapstok om samenhang te brengen in veel van de eisen die aan het huidige onderwijs worden gesteld, zoals burgerschapsvorming, anti-pestbeleid, aanpak van radicalisering, passend onderwijs enz. Leg in het regeerakkoord daarom vast dat er in elke vorm van onderwijs aandacht geschonken wordt aan mensenrechten en kinderrechten. Dit betekent een plek in het funderend onderwijs als onderdeel van burgerschapsonderwijs. Creëer daarbij ook de noodzakelijk randvoorwaarden, zoals een plek voor mensenrechten in de vakopleidingen voor docenten en in het toezicht door de onderwijsinspectie.

4. De samenleving 'inclusiever' maken voor mensen met een beperking

In 2016 heeft Nederland het VN-verdrag voor mensen met een beperking geratificeerd. Dit betekent dat mensen met een beperking op alle gebieden volwaardig moeten kunnen deelnemen aan de samenleving. Gebleken is dat er grote drempels zijn bij het deelnemen aan de maatschappij op de terreinen toegankelijkheid, werk, onderwijs en zelfstandig wonen. Een programma waarin autonomie en inclusie voor deze groep voorop staan verdient dan ook een prominente plek in het regeerakkoord.

5. Versterking van de mensenrechten(infrastructuur) in Caribisch Nederland

In de afgelopen jaren is uit diverse studies naar voren gekomen dat de mensenrechtensituatie in Caribisch Nederland structureel achterblijft bij die in Europees Nederland. Dit geldt in het bijzonder voor de levensstandaard en de rechtstoegang. Leg in het regeerakkoord daarom vast dat maatregelen worden getroffen om de levensstandaard in Caribisch Nederland te verbeteren en om een laagdrempelige rechtsinformatie- en rechtshulpvoorziening voor de eilanden te realiseren.

COLLEGE VOOR
DE RECHTEN
VAN DE MENS

Ik wens u succes bij het uitvoeren van uw taak. Ruime aandacht voor mensenrechten zal het resultaat van uw werk ten goede komen en past ook bij de uitkomst van de verkiezingen.

Hoogachtend,

mr. Adriana C.J. van Doijeweert
Voorzitter

College voor de rechten van de mens
Mevrouw mr. A.C.J. van Dooijeweert
Postbus 9022
3506 GA UTRECHT

Kenmerk: 201700115

Den Haag, 31 maart 2017

 Geachte mevrouw Van Dooijeweert,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken.

Ik vertrouw erop dat u zult begrijpen dat het voor mij niet mogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

Drs. E. Schippers